

Møteinkalling

Utvalg: Breheimen nasjonalparkstyre

Møtested: Jostedal hotell, Luster kommune

Dato: 17.09.2021

Tidspunkt: 09.00

Eventuelt forfall må meldes snarest til forvalter. **Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.**

Se eget program for samlingen fra 16. september til 17. september 2021.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 20/21	Godkjenning av innkalling og sakliste - val av to medlemmar til å skrive under protokoll saman med styreleiar		
ST 21/21	Godkjenning av besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark	2021/2684	
ST 22/21	Delegerte vedtak		
DS 27/21	Delegert vedtak - Breheimen NP m.fl. - 2021 - Bruk av drone i samband med prosjekt for å redusere eit mogleg tap av beitedyr i områda rundt Breheimen - Skjåk beite- og sankelag v/ Kari Hånsnar	2021/6112	
DS 28/21	Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - Motorferdsel med helikopter for transport av materialer til bru - 2021 - DNT Oslo og Omegn v/ Tor Martin Stenseng	2021/4605	
DS 29/21	Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - Motorferdsel - 2021 - 2024 - Registrering av villrein med helikopter, drone eller småfly - Reinheimen-Breheimen Villreinutvalg v/ Knut Granum	2019/12393	
DS 30/21	Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - 2021 - 2023 - Innsamling av bearkeologiske funn, etablering av teltleir, bruk av drone til registrering og bruk av hest eller helikopter til transport av feltutstyr - Innlandet Fylkeskommune	2019/14350	
DS 31/21	Delegert vedtak - Breheimen NP - snødekt mark - transport til hytte ved Lundadalsvatnet - Nils Bjarne Lund	2021/3689	
ST 23/21	Eventuelt		

**ST 20/21 Godkjenning av innkalling og sakliste - val av to medlemmar til
å skrive under protokoll saman med styreleiar /**

Arkivsaksnummer: 2021/2684-2

Saksbehandlar:

Stein Magne Grevrusten

Dato: 10.09.2021

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	21/21	17.09.2021

Godkjenning av besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark

Innstilling frå forvaltar

Med heimel i pkt. 8.2 i vedtekten for Breheimen nasjonalparkstyre blir forslaget til «Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark» godkjent og sendt til Miljødirektoratet for fagleg godkjenning. Dokumentet blir deretter sendt på høyring til myndigheter og partar som blir omfatta av besøksstrategien.

[--- slutt på innstilling ---](#)

Dokument i saka

Vedlegg:

- 1 Utkast besøksstrategi Breheimen nasjonalpark.
- 2 Oversikt over innfallsportar til Breheimen nasjonalpark.

Saksopplysningar

I «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder M-415|2015 Miljødirektoratet» står det: «*Alle nasjonalparker skal ha en besøksstrategi innen 2020.*» Breheimen nasjonalparkstyre har i møte 25.05.2016, styresak 14/2016 godkjent oppstart av arbeidet med besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark. I tråd med vedtaket har sekretariatet nå utarbeida et forslag til «*Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark*». Det blir også vist til styremøte den 19.03.2021 der eit utkast til besøksstrategi vart presentert.

Forslaget til «*Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark*» har følgande hovudelement:

- Innleiing om bakgrunnen for arbeidet, om formålet med besøksstrategien og rammeverk for forvaltning av nasjonalparken.
- Kapittel om kunnskapsgrunnlaget, sårbare naturverdiar, reiselivet, den besøkande, anna relevant kunnskap og samanstilling av dette.
- Mål og strategiske grep.
- Kommunikasjonsplan.
- Tiltaksplan.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 1. februar 2011 delegert forvaltningsmynde for Breheimen nasjonalpark og tilliggjande verneområde til Breheimen nasjonalparkstyre. Dette er gjort med medhald i naturmangfaldlova § 62.

I punkt 8.2 og 8.4 i vedtekten for Breheimen nasjonalparkstyre står følgende om besøksforvaltning, verdiskaping og informasjon:

«Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvalnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter».

«Som forvaltningsmyndighet skal styret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak. Styret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratets merkestrategi».

Verneformål – forskrift

Føremålet med Breheimen nasjonalpark er å:

- ta vare på eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfold
- ta vare på leveområde til villreinstammen i Ottadalen villreinområde
- ta vare på vassdragsnaturen i området
- ta vare på ein variasjonsrikdom i geologi med særprega geologiske førekommstar, vegetasjon og landskap
- ta vare på grottene i området
- ta vare på kulturminne.

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleveling av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplan for verneområda i Breheimen er eit viktig bakgrunnsdokument for besøksstrategien. Forvaltningsplanen veg vern mot bruk innanfor rammene av verneforskrifta. Når det er motstridande interesser mellom bruk og vern, skal brukarinteressene vike til fordel

for verneføremålet. Dette følgjer av sentrale retningsliner og føremålet med vernet, og legg føringer for arbeidet med besøksstrategien.

Naturmangfaldlova

Omsynet til verneverdiane i området blir vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2 og naturmangfaldlova §§ 1(Føremål), 4 og 5 (forvaltingsmål for naturtypar, økosystem og artar), samt § 7 (prinsipp for å ta offentleg avgjerd), jf. § § 8-12 (kunnskapsgrunnlaget og miljørettslege prinsipp).

Vurdering

Sekretariatet legg til grunn at forslag til «*Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark*» er i tråd med Miljødirektoratet sin rettleiar om besøksstrategi og vedtak gjort av nasjonalparkstyret den 25.05.2016. Det vises til eit omfattande kunnskapsgrunnlag som er dokumentert frå vernevedtaket vart gjort og fram til i dag. Noko av dette er lista opp i oversikta over kjeldene i kapittel 6 i dokumentet.

Nedanfor er eit utklypp av mål og dei strategiske grepene i besøksstrategien. Det vises elles til vedlagt besøksstrategi og vedlegg om innfallsportane.

Mål med besøksforvaltninga

Med bakgrunn i målsetjingane for arbeidet med besøksforvaltning og kunnskapsgrunnlaget er det overordna målet med besøksstrategien i Breheimen å finne ein god balanse mellom å:

1. sikre og ivareta verneverdiane i et 200-årsperspektiv.
2. gje gode opplevingar for dei besøkjande gjennom besøkssenter, innfallsportar og digitale plattformer, samt gjennom ulik tilrettelegging der dette er nødvendig og ønskjeleg.
3. leggje til rette for at lokal berekraftig verdiskaping kan skje innanfor gjeldande regelverk.

Strategiske grep

I besøksstrategien må det tas grep for å nå måla som blir sett. Dette beskriv dei overordna grepene eller handlingane som må til for at ein skal lykkast med besøksforvaltninga i eit verneområde.

Strategiske grep for å nå dei ulike måla

Mål 1: Sikre og ivareta verneverdiane i et 200-årsperspektiv

- Kanalisere ferdsel til stigar og løyper som er godkjent i forvalningsplanen og til områder som kan tolke høgt besøkstrykk.

- Bruke informasjon som eit verkemiddel for å redusere bruk av sårbare områder.
- Vurdere om stigar og løyper som er i konflikt med verneverdiane kan leggjast om eller fjernast.

Tiltak for å nå måla:

- Sikre at godkjente stigar og løyper er godt merka.
- Synleggjere på digitale plattformer dei innfallsportane som er ønskjeleg at dei besøkande bruker.
- Marknadsføre turar som forvaltninga meiner ikkje kjem i konflikt med verneverdiane.
- Sikre at det er god og oversikteleg informasjon på dei ulike informasjonspunkta. Informasjonen skal vera tilpassa nærområdet.
- Sjå på moglegheita for erstatte skiløypa gjennom Strynefjellet landskapsvernområde med ei anna løype som ikkje er i konflikt med villreinens bruk av området.
- Lage flyttbare mindre informasjonstavler som blir sett ut i terrenget eksempelvis i områder der det er vårskiløping og kalvingsområde for villreinen.
- Sikre at det er god informasjon i Dumdalen slik at regelverket for bruken av grottane blir godt kjent.
- Overvakning og eventuelt justering av tiltak undervegs.

Mål 2: Gje gode opplevelingar for dei besøkande gjennom informasjon og tilrettelegging

- Gje brukarane god og spissa informasjon i alle ledd (før besøk, undervegs og i verneområdet).
- Fokusere på «kundereisa» ut frå Norsk fjellsenter i Lom og Breheimssenteret i Luster.

Tiltak for å nå måla:

- Etablere nettside for dei besøkande etter mal frå Miljødirektoratet med fokus på spissa informasjon der forvaltninga er avsendar.
- Etablere ny verneområdeinformasjon på informasjonspunkta rundt Breheimen etter ny mal frå Miljødirektoratet.
- Etablere «kundereisa» Skåk. I grove trekk ser ein for seg følgande tiltak:
 - **Norsk Fjellsenter** (start) – **Dønfoss** (informasjon) – **Sota** (tilrettelegging).
 - **Norsk Fjellsenter:** Etablere informasjon saman med Norsk Fjellsenter som peikar ut til «endestasjonen» med startpunkt og attraksjon.
 - **Dønfoss:** Erstatte eksisterande utandørs informasjonspunkt ved butikken på Dønfoss med eit nytt informasjonspunkt. Informasjonspunkt skal vera i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Skjåk kommune og andre aktørar i området. Punktet bør fungere som eit blikkfang som

invitere forbipasserande til å stoppe opp. Punktet skal peike vidare innover mot Sota seter som informasjons- og startpunkt.

- **Sota seter:** Erstatte eksisterande utandørs informasjonspunkt ved Sota seter med eit nytt informasjonspunkt. Informasjonspunkt skal vera i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Skjåk kommune og andre aktørar i området. Punktet skal invitere forbipasserande til å stoppe opp og innfallsporten skal peike vidare mot DNT-stigen/løypa som går gjennom området. Det kan også vurderast å etablere ein naturstig eller liknande med utgangspunkt i informasjonspunktet. Naturstigen kan delvis gå utanfor/innanfor Mysubytta landskapsvernområde.

- Moment for vidare prosess på dette punktet:

- Invitere Norsk Fjellsenter, Skjåk kommune og andre lokale aktørar som eventuelt blir omfatta av tiltaka til idemyldring og synfaring. For å halde driftskostnadane låge må det satsast på enkle utandørs informasjonspunkt.
- På bakgrunn av punktet ovanfor vurdere om det skal gjennomførast ein moglegheitsstudie av «kundereisa» mellom Fjellsenteret og Sota seter. Ei moglegheitstudie vil gje eit betre inntrykk av utforming og kva for tiltak som er nødvendig.
- Saman med bl.a. Reinheimen-Breheimen villreinutvalg og Villreinnemnda for Reinheimen-Breheimen vurdere om det er nødvendig med ei sårbarheitskartlegging av området før eventuelle tiltak blir sett i verk.

- Etablere «kundereisa» Luster. I grove trekk ser ein for seg følgande tiltak:

- **Breheimsenteret** (start) – **Skjolden** (informasjon) – **Hødnevollen** (tilrettelegging).
 - **Breheimsenteret:** Etablere informasjon og formidlingsopplegg saman med Breheimsenteret som peikar ut til «endestasjonen» med startpunkt og attraksjon.
 - **Skjolden:** Etablere informasjonspunkt utandørs ved Fjordstova i samsvar med merkevarestrategien. Vurdere oppgradering av eksisterande utstilling i Fjordstova med ny kunnskap og i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Luster kommune og andre aktuelle lokale aktørar. Punktet bør fungere som eit naturleg møtestad og blikkfang for folk som kjem til Skjolden hotell, Fjordstova og nærbutikken. Punktet skal peike vidare til to informasjons- og startpunkt i Mørkridsdalen.
 - **Hødnevollen:** Erstatte eksisterande utandørs informasjonspunkt med eit nytt i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Luster kommune og andre lokale aktørar. Punktet skal invitere forbipasserande til å stoppe opp og innfallsporten skal peike vidare mot DNT-stien som går gjennom området. Det kan vurderast å nytte buforveg og vårstolen Steinhaugen til natursti eller liknande med utgangspunkt i informasjonspunktet. Vidare vil det bli vurdert om det er naudsynt med andre infrastrukturtiltak kring dette

punktet, som mellom anna storleik på parkeringsplass og avfallshandtering.

- Moment for vidare prosess på dette punktet:
 - Invitere Breheimsenteret, Luster kommune og andre lokale aktørar som eventuelt blir omfatta av tiltaka til idémyldring og synfaring.
 - På bakgrunn av punktet ovanfor vurdere om det skal gjennomførast ein moglegheitsstudie av «kundereisa» mellom Breheimsenteret og Hødnevollen. Ei moglegheitstudie vil gje eit betre inntrykk av utforming og kva for tiltak som er nødvendig.
 - Avklare med grunneigar om å nytte buforveg og vårstølen Steinhagen som nytte området som formidlingsarena, samt å kunne nytte eksisterande stølshus i formidlinga.
 - Avklare drift og ansvar for utstillinga på Fjordstova.
- «Kundereisa» Lom:
 - Har allereie ei etablert kundereise frå Norsk Fjellsenter til Sognefjellshytta (Jotunheimen nasjonalpark). Langs denne aksen er det ønskjeleg med informasjon om Breheimen nasjonalpark på dei etablerte informasjonspunkta.

Mål 3: Leggje til rette for lokal berekraftig verdiskaping

- Arbeide for å få eit tettare samarbeid med reiselivet og andre næringsaktørar.
- Vurdere om det kan etablerast infrastruktur som er positiv for verneverdiane og som reiselivet også kan bruke for sine besökande, jf. mål 2.

Tiltak for å nå måla:

- Gjennomføre informasjonsmøte med jamne mellomrom der ulike tema blir teke opp.
- Etablere fysiske tiltak i utkanten av/utanfor verneområda som reiselivet kan nytte seg av, jf. mål 2.

Konklusjon

Sekretariatet meiner at forslaget til «*Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark*» kan sendast til Miljødirektoratet for fagleg godkjenning, og deretter bli sendt på høyring til myndigheter og partar som blir omfatta av strategien.

Norges
nasjonalparker

Besøksstrategi Breheimen nasjonalpark

UTKAST VERS. 3!

Breheimen nasjonalparkstyre er ansvarleg for besøksstrategien for Breheimen nasjonalpark med tilliggjande verneområde.

Arbeidet er organisert av nasjonalparkforvalterne i Breheimen nasjonalpark. Sekretariat har vore samansett av Eldrid Nedrelo og Bjørn Dalen (fram til 2019) og Stein Grevrusten og Trygve Snøtun (etter 2019).

Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark er
vedteke av Breheimen nasjonalparkstyre den dato/mnd/år
og endelig godkjent av Miljødirektoratet den dato/mnd/år.

Marit Aakre Tennø
styreleiar, Breheimen nasjonalparkstyre

Jo Trygve Lyngved <i>nestleiar</i>	Rolv Enersvold <i>medlem</i>	Edel Kveen <i>medlem</i>
Per-Gunnar Sveen <i>medlem</i>	Sonja Øvre-Flo <i>medlem</i>	

Innhold

1 Innleiing	5
1.1. Formål.....	6
1.2. Kort om rammeverk	6
1.2.1. Kongeleg resolusjon	6
1.2.2. Naturmangfaldlova	7
1.2.3. Verneforskrifter	8
1.2.4. Forvaltningsplan	9
1.2.5. Vedtekter	9
1.2.6. Merkevarestrategi for Norges nasjonalparkar.....	9
2 Kunnskapsgrunnlaget	10
2.1 Sårbare naturverdiar	10
2.1.1 Villrein.....	11
2.1.2 Fugl	15
2.1.3 Hjortevilt.....	16
2.1.4 Kulturminne	17
2.1.5 Geologi – Grottene i Dumdalen.....	18
2.1.6 Kulturlandskapet	19
2.1.7 Vegetasjon- og terrenghitasje.....	19
2.2 Reiselivet	20
2.3 Den besøkande	25
2.4 Anna relevant kunnskap	28
2.4.1 Friluftsliv	28
2.4.2 Jakt, fangst og fiske	29
2.4.3 Tilrettelegging	30
2.4.4 Informasjon	30
2.4.4.1 Informasjon som verktøy for målstyrt forvaltning	30
2.4.4.2 Informasjonspunkt	30
2.4.4.3 Innfallsportar	33
2.4.4.4 Nettside	33
2.4.4.5 Informasjonssentera	33
2.5 Samanstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen	34

3 Mål og strategiske grep	37
3.1 Mål med besøksforvaltninga	37
3.2 Strategiske grep.....	37
4 Kommunikasjonsplan	40
4.1 Bakgrunn	40
4.2 Mål for kommunikasjon	41
4.3 Målgrupper.....	41
4.3.1 Lokalbefolkninga.....	41
4.3.2 Turisten.....	41
4.3.3 Fjellvandrarar.....	41
4.3.4 Reiselivet.....	42
4.4 Bodskap.....	42
4.5 Kanalar	42
4.5.1 Informasjonspunkt ved innfallsportar.....	43
4.5.2 Besøksretta nettside	43
4.5.3 Sosiale medium	43
4.5.3.1 Instagram	43
4.5.3.2 Facebook	44
4.5.4 Destinasjonsselskapa sine kanalar	44
4.5.5 Besøkssentera.....	44
4.5.6 Brosjyrar	44
4.5.7 Arbeid mot pressa.....	44
4.5.8 Vegskilting/kartløysingar.....	44
4.5.9 Film og foto om parken	44
4.6 Korleis kommunisere med målgruppene.....	45
5 Tiltaksplan	46
6 Kjelder	47

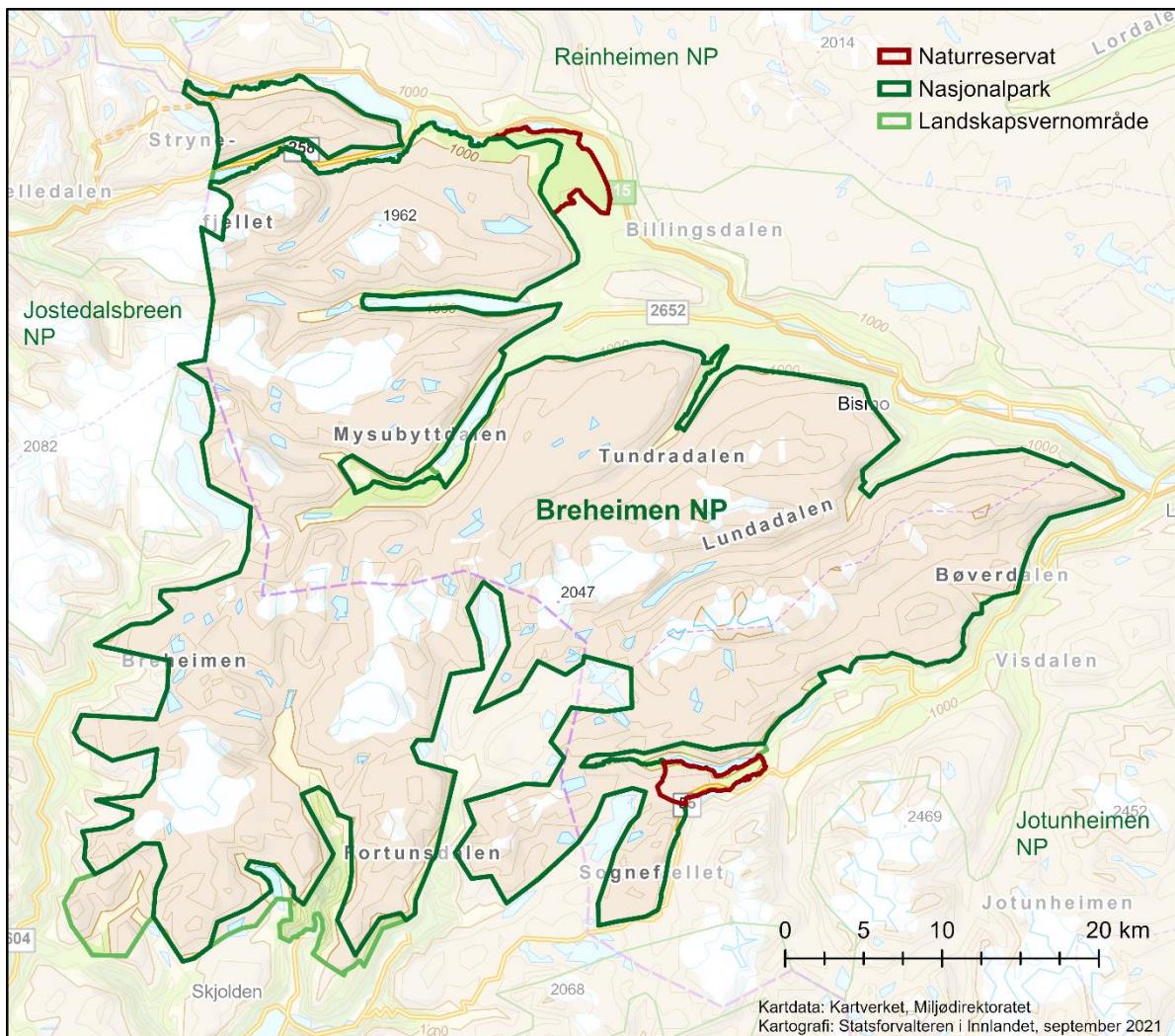
Vedlegg:

1. Oversikt over informasjonspunkt Breheimen.

1 Innleiing

I Breheimen finn ein både nokre av dei mest nedbørsrike og dei mest nedbørsfattige områda i landet. Verneområdet går frå det meir oseaniske klimaet i vest, over Langfjella, til det typiske kontinentale på austsida. Området strekkjer seg frå kring 100 moh. ved starten av Mørkridsdalen til toppen av Store Hestbrepiggen på 2172 moh. Landskapet har blitt forma av isbrear, skred og andre geologiske prosessar gjennom fleire tusen år.

I dag finn ein alt ifrå frodige stølsdalar til karrig høgfjell og isbrear, og Breheimen framstår som ein av dei mest varierte nasjonalparkane våre. Her er eit stort spekter av naturopplevingar, landskapsopplevingar og friluftsopplevingar.

Figur 1: Kart over Breheimen nasjonalpark og dei mindre verneområda.

Besøksstrategien for Breheimen nasjonalpark skal søke å finne ein balanse mellom å ta vare på verneverdiane, gje gode opplevingar for besøkjande og leggje til rette for lokal verdiskaping. I planen blir det mellom anna sett på kva delar av verneområda som kan leggjast til rette for auka

aktivitet, og korleis vi kan styre ferdsel utanom dei mest sårbare områda. Fleire av dagens informasjonspunkt og innfallsportar til Breheimen nasjonalpark ligg i landskapsvernombområda rundt nasjonalparken. Besøksstrategien vil derfor gjelde for desse områda også.

Breheimen nasjonalparkstyre vedtok prosjektplanen for arbeidet med besøksstrategi i styremøtet den 25.05.2016. Nasjonalparkforvaltninga har sidan gjennomført synfaringar, møte og henta inn relevant kunnskap i tråd med prosjektplanen. Besøksstrategien er bygd opp som eit sjølvstendig dokument som vil ligge som eit vedlegg til forvaltingsplanen. Ved neste rullering av forvaltingsplanen skal besøksstrategien innarbeidast som eit eige kapittel i planen. Sidan vedtaket om verneplan for Breheimen i 2009 har det kome mykje ny kunnskap både om verneverdiane og om dei besøkande. Besøksstrategien inneheld difor ein eigen del der kunnskapsgrunnlaget er omtala.

1.1. Formål

Besøksstrategien skal:

- Bidra til å ivareta verneverdiane og auke forståinga for vernet.
- Bidra til gode opplevelingar for dei besøkande
- Bidra til lokal verdiskaping.

Definisjonen på besøksforvalting er å legge til rette og styre bruken i verneområda slik at opplevelinga for dei besøkande og den lokale verdiskapinga vert størst mogleg og forståinga for vernet aukar, samstundes som ein tek vare på verneverdiane.

Besøksstrategien er ein plan for korleis nasjonalparkstyret vil gjennomføre besøksforvalting for verneområda i Breheimen. Besøksstrategien skal vise kva tiltak som er naudsynte for å balansere verneverdiar, besøkande og lokal verdiskaping i eit verneområde, slik at ein oppnår størst mogleg nytte for alle tre interesser.

Eit viktig prinsipp for besøksstrategien er at i dei tilfelle det er motstridande målsettingar mellom ivaretaking av verneverdiane, tilrettelegging for dei besøkande og lokal verdiskaping, skal ein legge størst vekt på å ta vare på verneverdiane.

1.2. Kort om rammeverk

1.2.1. Kongeleg resolusjon

Verneplanen for Breheimen vart vedteken ved Kongeleg resolusjon (Kgl. res.) av Kongen i statsråd, 7. august 2009, og omfattar Breheimen nasjonalpark, Strynefjellet landskapsvernombområde, Mysubytta landskapsvernombområde, Høydalen landskapsvernombområde, Mørkridsdalen landskapsvernombområde, Vigdalen landskapsvernombområde og Høyrokampen

naturreservat. Ved vernevedtaket vart det fastsett ei eiga forskrift og eit eige vernekart for kvart av verneområda. Honnsrøve naturreservat vart vedteke oppretta ved Kgl. res. av Kongen i statsråd, 10. juni 2005 gjennom Verneplan for barskog i Oppland. Breheimen nasjonalparkstyre overtok forvaltingsansvaret for Honnsrøve naturreservat i 2015.

Gjennom vernevedtaket er det gjort ei avvegning mellom verneinteresser og andre interesser. Kongeleg resolusjon inneheld kommentarane frå dei ulike forvaltningsnivåa til dei ulike innspela i verneplanprosessen, samt konklusjonane frå Miljøverndepartementet på dei ulike tema. Enkelte saker kan vere spesielt omtala i resolusjonen og legg såleis føringar for korleis verneforskrifta skal tolkast.

I kapittel 6.5 om *Vern og bruk* i resolusjonen framhevar Miljøverndepartementet at: *reiselivet er ei viktig næring i dei tre kommunane, men det ligger ikkje større turistanlegg innafor verneframlegget. Verneplanen kan ha ein positiv verknad for reiseliv og turisme dersom vernet vert nytta i samband med merkevarebygging av attraksjonar i området..... Det er lagt til grunn at en bærekraftig utvikling av reiselivet i området ikkje må kome i konflikt med verneverdiane.*

I kapittel 6.8.5 om *Informasjon* beskriv Direktoratet for naturforvaltning (DN) følgjande: *DN sluttar seg til fylkesmennene sine synspunkt om at det er viktig å framskaffe god og heilskapleg informasjon i området. Forvaltningsmynda vil ha eit overordna ansvar for informasjon om/i verneområda, men også andre aktørar har ansvar og verdifull kompetanse med tanke på informasjonsarbeid, mellom andre Breheimsenteret og Norsk Fjellmuseum. DN støttar fylkesmennene om at Breheimsenteret og Norsk Fjellmuseum vert styrka og at det vert bygd opp informasjon om Breheimen i desse sentra. Direktoratet meiner også det er naturleg at eit større informasjonspunkt vert etablert ved ein sentral innfallsport til Breheimen i kvar kommune etter modell frå Utladalen Naturhus. Dønfoss og Fjordstova er aktuelle informasjonspunkt i Skjåk og Luster kommunar. Miljøverndepartementet støtta utsegna.*

I kapittel 6.8.6 om *Forvaltning av villrein* skriv Direktoratet for naturforvaltning bl.a.: *DN vil peike på at i høve villrein vil ferdsel i områda kunne vere ei utfordring. Ferdsel kan fortrengje villrein frå større areal, særleg i område dominert av U-dalar. Dette bør vere styrande for utviklinga av ferdsel i området, særleg i dei områda som i dag har redusert bruk av villrein.*

Miljøverndepartementet støtta utsegna.

1.2.2. Naturmangfaldlova

Naturmangfaldlova er den overordna lova om forvaltning av mangfaldet i naturen.

Føremålsparagrafen har eit grunnleggjande prinsipp som har verknad for besøksstrategien:

§ 1. (lovens formål)

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

I tillegg skal miljørettsprinsippa naturmangfaldlova §§ 8 – 12 leggjast til grunn ved handsaming av saker etter dei spesifiserte dispensasjonsbestemmingane i verneforskrifta, og etter den generelle

dispensasjonsbestemminga i § 48 i naturmangfaldlova. Kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet og økosystemtilnærming og samla belastning (ref. naturmangfaldlova §§ 8 – 10) er viktige rettesnorer for vurdering av aktuelle tiltak og aktivitet i verneområda. I besøksstrategien er slike vurderinger og knytt opp til konkrete sårbarheitsvurderingar ved dei innfallsportane der det er vurdert som relevant.

1.2.3. Verneforskrifter

Alle verneområde har individuelle verneforskrifter som seier noko om kva som er lov og ikkje lov i verneområdet. Dette er dei reglane som er mest konkrete og styrande for besøksstrategien. Forskriftene legg føringar for kva aktivitetar og tiltak som kan gjennomførast i verneområda. Det er klare restriksjonar på byggetiltak og inngrep, og det er klare restriksjonar på motorferdsel. Det er også reglar for andre former for ferdsel i områda.

Verneområda i Breheimen består av 1 nasjonalpark, 5 landskapsvernombaner og 2 naturreservat. Føremålsparagrafen (§ 2) i verneforskriftene legg grunnlaget for all forvalting i nasjonalparken, landskapsvernombaner og naturreservata, også besøksforvalting. Forskriftene har også ei rekke andre reglar som er relevante i besøksstrategien.

Føremålet med Breheimen nasjonalpark er å:

- *ta vare på eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfald*
- *ta vare på leveområde til villreinstammen i Ottadalen villreinområde*
- *ta vare på vassdragsnaturen i området*
- *ta vare på ein variasjonsrikdom i geologi med særprega geologiske førekomstar, vegetasjon og landskap*
- *ta vare på grottene i området*
- *ta vare på kulturminne.*

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleving av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med litra grad av teknisk tilrettelegging.

Rundt Breheimen nasjonalpark ligg desse verneområda:

- Mysubytta landskapsvernomban
- Høydalen landskapsvernomban
- Mørkridsdalen landskapsvernomban
- Vigdalen landskapsvernomban
- Strynefjellet landskapsvernomban
- Høyrokampen naturreservat
- Honnsrøve naturreservat

Fleire av informasjonspunkta og innfallsportane til Breheimen nasjonalpark ligg i landskapsvernombaner rundt nasjonalparken. Besøksstrategien vil derfor gjelde for desse områda også. Meir informasjon om verneområda og dei ulike verneforskriftene ligg her:

www.nasjonalparkstyre.no/Breheimen

1.2.4. Forvaltningsplan

Forvaltningsplan for verneområda i Breheimen er eit viktig bakgrunnsdokument for besøksstrategien. Føremålet med forvaltningsplanen er å gjere forvaltinga av verneområda meir framsynt for rettshavarar og brukarar av verneområda. Samstundes er òg mål for å ta vare på natur- og kulturkvalitetane i områda, og tiltak knytt til innfallsportar og informasjon, ein viktig del av forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen veg vern mot bruk innanfor rammene av verneforskrifta. Når det er motstridande interesser mellom bruk og vern, skal brukarinteressene vike til fordel for verneføremålet. Dette følgjer av sentrale retningsliner og føremålet med vernet, og legg føringer for arbeidet med besøksstrategien.

I forvaltningsplanen er det peikt på nokre spesielle utfordringar knytt til forvaltinga av verneområda som også vedkjem arbeidet med besøksstrategien:

- Ferdsel og slitasje i grottene i Dumdalen.
- Å balansere interessene mellom bruk og vern, særleg sett i forhold til omsynet til villrein.

Utfordringane og måla for verneområda er vidare samanfatta slik:

- Sikre verneverdiane i eit langsiktig perspektiv (200 år).
- Sikre det biologiske mangfaldet, mellom anna villreinstammen i Reinheimen - Breheimen
- Sikre eit særprega kulturlandskap i landskapsvernombråda, der støls-/seterlandskap er sentralt for landskapet sin eigenart.
- Gje ålmenta moglegheiter til å utøve eit naturvenleg og enkelt friluftsliv innanfor rammene av verneforskriftene.

1.2.5. Vedtekter

I punkt 8.2 og 8.4 i vedtektena for Breheimen nasjonalparkstyre står følgande om besøksforvaltning, verdiskaping og informasjon:

«Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter».

«Som forvaltningsmyndighet skal styret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak. Styret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratets merkestrategi».

1.2.6. Merkevarestrategi for Norges nasjonalparkar

Merkevarestrategien for Norges nasjonalparkar er en felles overordna strategi for alle nasjonalparkane, senterane, landsbyane og andre verneområde. Gjennom den nye merkevara

for Norges nasjonalparkar skal alle aktørar få ein tydelegare felles identitet gjennom utforming av logo, skiltsystem, informasjonsplakatar, brosjyrar, nettsider osv. Alle gjennomførte tiltak skal vera i tråd med føringane i merkevarestrategien.

Figur 2: Noko av det mest sentrale i merkevarestrategien er symbolet «portalen» i alle logoane.

Figur 3: Skiltprogrammet i merkevarestrategien.

2 Kunnskapsgrunnlaget

Eit viktig grunnlag for utarbeidning av besøksstrategien er kunnskap om verneverdiane, reiselivsnæringa og dei besøkjande. Det er gjennomført omfattande registreringar over mange år av kulturminne, sårbare arter og hekkelokalitetar. Det føreligg oversikt over reiseliv / lokale næringsaktørar, og det er innhenta mykje kunnskap om dei besøkande gjennom besøksundersøkinga.

2.1 Sårbare naturverdiar

Plante- og dyrelivet er ein viktig del av vernet i Breheimen. Mange av artane ein finn her er spesialtilpassa fjellartar som er skapt for livet i eit karrig, vêrhardt landskap. Men ein finn òg artar som lever på yttergrensa av sine preferansar. Vern av eit så stort område med så store og

ekstreme forskjellar i klima og vegetasjon som i Breheimen vil truleg vere av stor verdi for å sikre genetisk mangfald og verdiar som ein i dag manglar oversikt over.

2.1.1 Villrein

Verneområda i Breheimen er del av eit større leveområde for villreinen i Reinheimen – Breheimen villreinområde. Hovudføremålet med vern av nasjonalparken er å ta vare på eit stort, samanhengande og villmarksprega naturområde som inneheld særeigne, representative økosystem og landskap utan tyngre inngrep. Eit av formåla som er spesifisert er å ta vare på leveområde til villreinstammen i Reinheimen – Breheimen villreinområde (tidlegare kalla Ottadalen villreinområde).

Forvaltingsmål villrein

Det er eit mål å ta vare på leveområde til villreinstammen i Reinheimen - Breheimen villreinområde, jf. føremålet i § 2 i forskrifa for nasjonalparken.

Noreg har eit spesielt ansvar for villreinen som art, og Reinheimen – Breheimen villreinområde er utpeikt som eit av dei nasjonale villreinområda. Det har svært mykje å seie at leveområdet for villreinen blir sikra. Breheimen representerer eit av dei aller siste europeiske villreinområda, med store areal villmark med liten grad av inngrep. Villreinområdet er det villreinarealet i Noreg med prosentvis størst urørd areal (48%).

Stammestorleiken i Breheimen har vore kring 800 vinterdyr siste åra. Ein villreinflokk på fleire hundre dyr krev mykje mat. Det marginale og ustabile livsgrunnlaget i fjellet krev at villreinen må flytte seg over store delar av leveområdet. Sommar- og vinterbeita fordeler seg over område med store skilnader i snømengd og mattilgang. Vinterbeita er ofte område med lite snø og gode førekomstar av lavbeite, medan vår- og sommarbeita er område med tidleg snøsmelting og god tilgang på frodige beite. Om sommaren går dyra spreidd over store område og om hausten etter paringstida skil dei fleste bukkane lag med fostringsflokkene. Bukkeflokkane trekker til ytterkantane av leveområdet på grøntbeitetrekk om våren. I kalvingstida fostringsflokkane til område med lite ferdsel.

Villreinen treng såleis store samanhengande fjellområde. Villreinen brukar også store areal i samband med forflytting mellom ulike årstidsbeite og kalvingsområda. I Breheimen går trekkvegane på tvers av dalføra og fell dels saman med merka turløyper i området. Det er derfor viktig at forvaltninga har eit langsiktig perspektiv, då dyra gjerne også endrar trekkmønster over tid.

Erfaringsvis brukar villreinen eitt beiteområde nokre år, for så å veksle til eit anna område, villreinen sin bruk av områda går i syklusar. Villreinen treng altså store område for å kunne utnytte beite, og er heilt avhengig av å kunne bevege seg uforstyrra mellom dei ulike områda, både gjennom året, men også gjennom årvisse flyttingar (syklusar).

For å ta vare på villrein må ein også sjå forvaltinga i ljos av klimaendringane, dvs. i eit lengre perspektiv fram i tid. Dersom dei varme somrane med kraftig nedsmelting av breane held fram, slik det har vore dei siste åra, vil breområda i Breheimen vera svært verdifulle som leveområde for villreinen. Sjølv om villrein ikkje nyttar områda lengst i vest i dag, er det likevel viktig å ta vare på alle trekkvegar slik at dyra kan veksle mellom gode sommarbeite i vest nær breane og vinterbeita i aust. Villrein har til all tid veksle mellom vinter og sommarbeite, og for å ta vare på arten i eit lengre perspektiv, må ein leggja forholda til rette slik at reinen fritt kan veksle mellom, tilgjengelege leve- og beiteområde.

Den sørlege delen av Breheimen nasjonalpark er i dag barmarksbeite for villrein. Om vinteren trekker villreinen ut på tangane i aust der det er mindre nedbør. Områda elles er stort sett brukt som heilårsbeite. Delar av dette arealet er også kalvingsområde. I kalvingstida, om våren, er reinen spesielt sårbar for forstyring. Sett i ljos av dagens bruk, så ligg mange av leveområda i randsonene og det er derfor viktig å unngå stor tilrettelegging her. Det er viktig å sjå på den samla belastninga.

Breheimen sett under eitt har ikkje mange fysiske inngrep. Det er store villmarksareal, nesten frie for inngrep. Dei største inngrepstilførene ligg i nasjonalparken, og for det meste i høgareliggjande område. I eit så stort område vil det sjølvsagt ferdast folk, og det må vera infrastruktur som tillåt verdiskaping. Det vil såleis vera aktivitetar av ymse slag. Det er store område med lite forstyring og låge tal på besökande som kjenneteiknar Breheimen. Merka stignett er meir utvikla i vestområda, der områdebruken til villreinen er mindre, enn lenger aust. Fersla har vore på eit akseptabelt nivå, og for det meste ligg den innanfor 3-30 personar pr. dag eller lågare. Dette er rekna som ei akseptabel tolegrense for villrein, i undersøkingar gjort i Rondane, Snøhetta og Nordfjella om villreinen sin arealbruk. Det gjeld alle stigar over skoggrensa i vestområda. Dei stigane som har størst fersle i sumarsesongen der det er villreintrekk er stigen frå Sota – Tverrådalskyrkja og Heillstuguvassosen – Åfåttjønn (NINA rapport 1349 om brukarane av Breheimen NP). Sjølv på desse strekningane er fersla svært sjeldan oppe i 30 personar pr. dag.

I arbeidet med regional plan for Ottadalsområdet 2016-2026 vart det gjort ein gjennomgang for å kartlegge område med brukarkonfliktar, spesielt sett i høve fersel og villrein. I Breheimen er det trekt fram 4 område som ein må ha fokus på:

- Fokusområde 4. Trekkområde og bruksområde Grotli – Breiddalen.
 - «*Dette er eit område som villreinen i dag brukar hovudsakleg i sommarbeiteperioden frå april til slutten av oktober. Enkelte år er det også kalving nær vegen i Breiddalen mot Langvasskrysset. Området er viktig som ein korridor for utveksling av dyr mellom nord- og sørrområdet (saman med fokusområde Strynefjellet/ Tystigen). Dette området har vore utsett for stor menneskeleg påverknad. Rv 15 gjennom Breiddalen er heilårsveg med aukande trafikk og stor andel tungtrafikk. Breiddalsvatnet er regulert. Det vil vere over 300 hytter i området når regulerte hyttefelt er ferdig utbygde. Ved Grotli Høgfjellshotell er det skitrekk og mykje brukte skiområde både nordover og sørover.*
- Fokusområde 7. Trekkområde og bruksområde Strynefjellet – Tystigen.

- «Dette området ligg nær fokusområde 4 Grotli – Breiddalen og villreinen brukar det i daghovudsakleg til sommarbeite frå april til slutten av oktober. Gamle Strynefjellsvegen som fekk status som nasjonal turistveg i 2005 går i dette området. Vegen er ope i sommarsesongen frå om lag midten av juni og ut september, og det er ein del camping langs vegen. Tystigbreen vart teken i bruk til sommarskiaktivitet på slutten av 1960-talet. Alpint har vore hovudaktiviteten, og dette anlegget har hatt stolhei sidan 1986. Det har også vore køyrd opp løyper til langrenn på Tystigbreen. I 2009 vart det gjeve løyve til helikopterlanding ved serviceanlegget ved Strynefjellsvegen med innflyging frå vest».

Området 4 og 7 er påverka med bakgrunn i at Grotliområdet genererer mange besøkande frå hytter og turistbedrifter. Ein annan viktig faktor her er gamle Strynefjellsvegen (nasjonal turistveg) som genererer mykje trafikk inn i Strynefjellet landskapsvernområde. Dette er eit viktig trekkområde for utveksling mellom nord- og sørområdet. Området er også brukt som kalvingsområde. Behovet for kanalisering og tilrettelagde stigar er høgt. Stryn sommerski brukar området lengst vest i mai/juni.

- Fokusområde 10. Lomseggen.

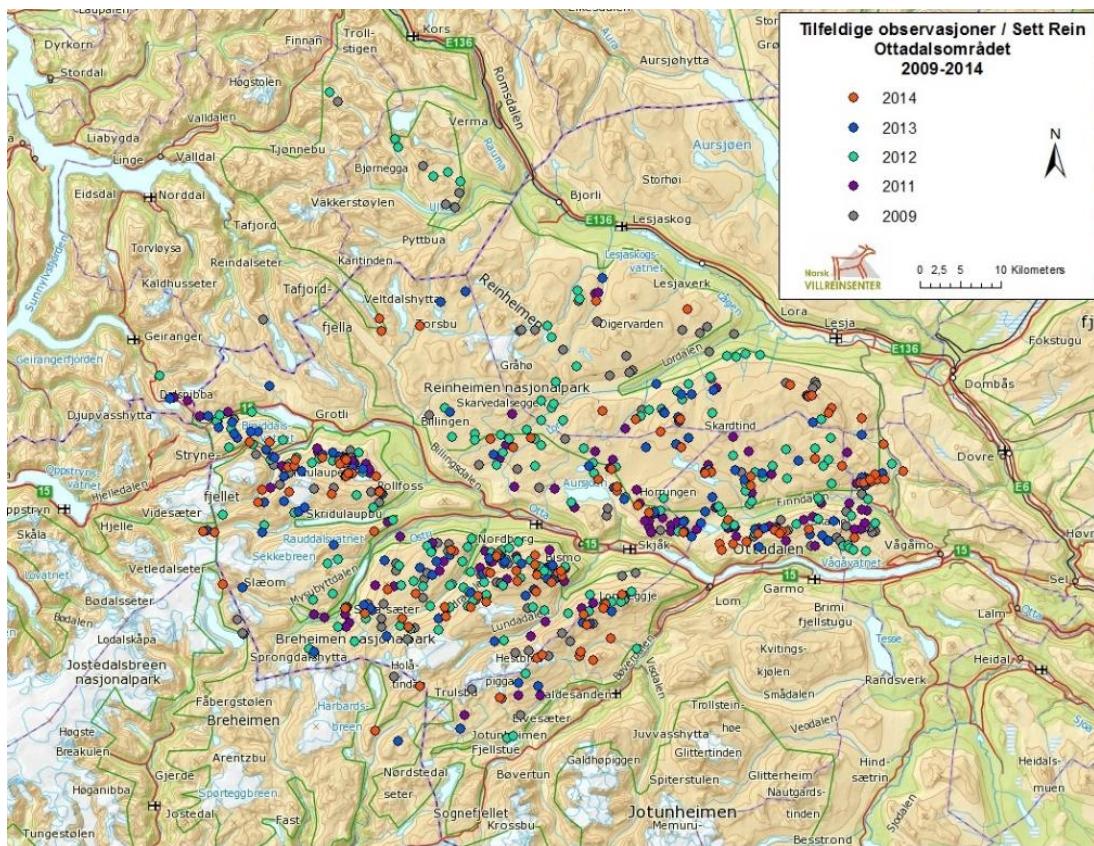
- «Dette er grenseområdet mellom Ottadalen villreinområde og området for tamreindrift som Lom tamreinlag har konsesjon på. Heile det avmerkte fokusområdet ligg innafor Breheimen nasjonalpark. Lom tamreinlag brukar dette området som vinterbeite i perioden frå februar til byrjinga av april, mens villrein normalt trekker inn mot grenseområdet i byrjinga av april og blir der til ut i september. Det har vore episodar der tamrein har trekt over i villreinområdet, tilsvarande har mindre villreinflokkar beita i tamreinområdet. Dette har ført til gnissingar mellom villrein- og tamreininteressene. Ein episode enda i 2009 opp i Forliksrådet, og partane vart da samde om å halde seg heilt til ei intern varslingsavtale som vart skrive allereie i 1984. Det vart også lagt vekt på å halde ein open dialog i framtida».

Her er det fokus på problematikken mellom tamrein og villrein. Lom tamreinlag brukar området frå januar – april kvart år. Det er liten konflikt med ferdsel i området pr. nå. Området er brukt til toppturar om vinteren og om sumaren. Lomseggen er eit populært dagsturmål frå Lom sentrum. Ferdsla blir vurdert til å liggje på eit akseptabelt nivå.

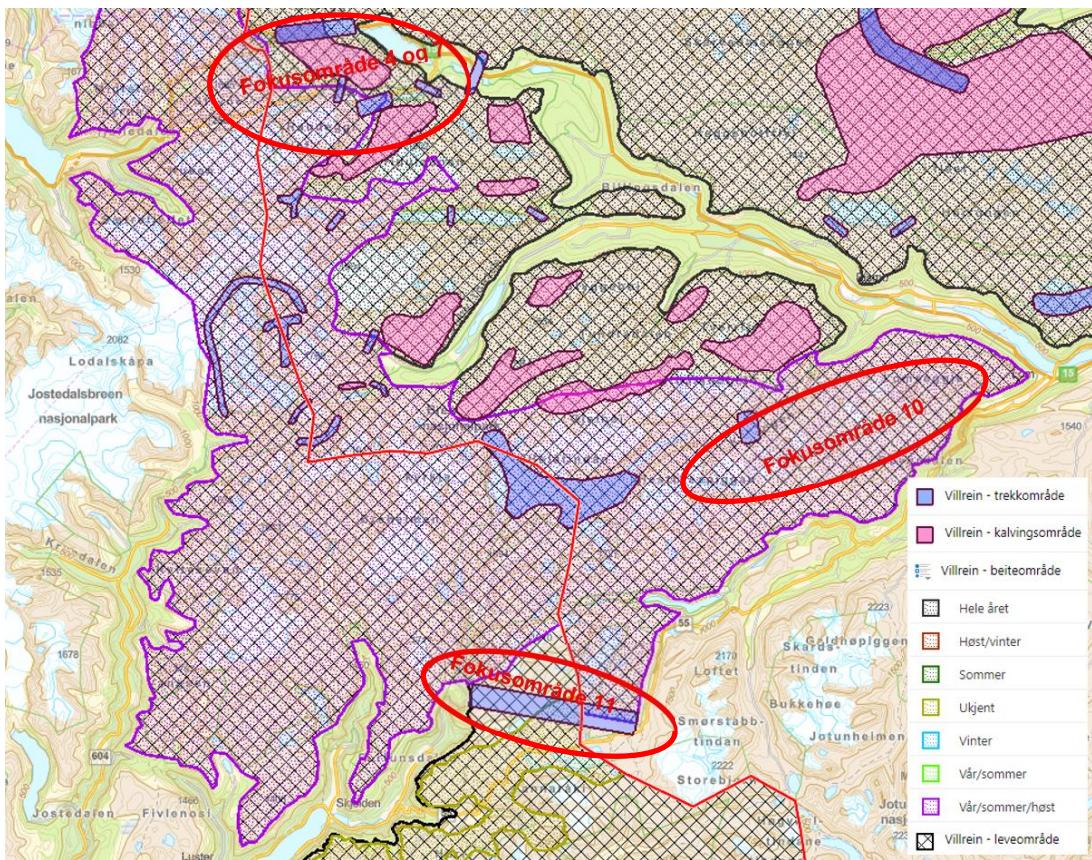
- Fokusområde 11. Vest-Jotunheimen.

- «Vest-Jotunheimen var tidlegare ein del av Ottadalen villreinområde, men vart i 1981 utskilt som eige villreinområde. Fleire trekkvegar mellom desse områda er framleis urørte, og det er viktig å oppretthalde ein korridor som gjer det mogleg for rein å veksle mellom områda i framtida. Aust i området, nord for Prestesteinsvatnet, er eit regionalt viktig område forsommarskiaktivitet med løypekøyring for langrenn i perioden mai-oktober».

Tidlegare trekkområde på grensa mellom Luster kommune og Lom kommune mellom Turtagrø og Krossbu. Her er det påpeikt av villreinorgana at det er viktig å halde open korridoren mellom Vest-Jotunheimen og Breheimen. Det er viktig å unngå for mykje ferdsle i området, forsterking av eksisterande og tilrettelegging av nye stigar.

Figur 4: Kart over villreinen sin områdebruk 2009 – 2014.

*Figur 5: Kart viser trekkvegar, kalvingsområde og beiteområde.
I tillegg viser kartet fokusområda som er definert i regional plan for Ottadalsområdet.*

2.1.2 Fugl

Freda rovfugl er registrert fleire plassar i verneområdet. Desse registreringane er ikkje offentlege opplysningar. I forbindelse med utarbeidning av besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark var det behov for ei oversikt over sårbare områder for fuglelivet. Kistefos Skogtjenester har i 2018 laga ein rapport som beskriv og avgrensar slike lokalitetar. Det er i rapporten vektlagt omsynet til sårbare rovfuglar/ugler samt våtmarksfugl. Det andre fuglelivet i nasjonalparken blir vurdert til å ikkje bli negativt påverka av den ferdelsen og tilrettelegginga som er pr. nå.

Kistefos Skogtjenester sin rapport peikar bl.a. på at ulike fuglearter har ulik toleranse for forstyrringar. Areala innanfor arters leveområde har skiftande funksjon gjennom året, og artens sårbarheit vil variere i samsvar med dette. Forstyrringar vil ha ulik effekt i et hekke-ngleområde, oppvekstområde, trekkveg, rasteplass, beiteområde osv. Fuglane er spesielt utsett i hekkesesongen, når egg og ungar krev mat, varme og beskyttelse. For nokon område vil eksempelvis ferdsel vinterstid vera uproblematisk (gjeld eks. våtmarksområda), mens andre lokalitetar er mest sårbare i etableringsfasa og tidleg hekketid (eks. hekkeområde for kongeørn og jaktfalk).

Detaljerte opplysningar om den enkelte lokalitet er sensitiv informasjon som er unntatt frå offentlegheita. Innanfor og i nær tilknyting til nasjonalparken har vi en rekke viktige

hekkelokaliteter for både våtmarksfugl og rovfugl. I Kistefos sin rapport er desse vist som 23 sårbarheitssoner.

Art	Tal sårbarheitssoner	Robust	Nokså sårbar	Sårbar	Sensitiv i perioden
Kongeørn	6	1	2	3	1. feb. - 1. aug.
Jaktfalk	4	4		0	1. feb. – 1. juli
Hubro	5	3		2	1. feb. – 1. juli
Kongeørn, hubro, jaktfalk	1	0		1	
Våtmark	7	4	3		20. mai – 15. aug.
Sum	23	12	5	6	

Figur 6: Tabell ovanfor viser kartlagde sårbarheitssoner i Breheimen nasjonalpark og tilhørende verneområde, fordelt på sårbarheitsgrad.

Rapporten peikar også på at ulike typar ferdsel kan utgjere ein forstyrrande faktor for sårbart fugleliv. Denne ferdselet kan være knytt til turisme/rekreasjon, forvaltningsoppdrag eller utøving av næring. Vidare blir det beskrive at ei spesielt sårbar periode for fleire av rovfuglartene er i etableringsfasen på ettermildestidleg vår. Dette er ei periode som også omfattar påsken, og solvendte lokalitetar vil ofte være attraktive rasteplassar for skituristar. Samtidig vil små og større bergvegger på slike plassar være svært viktige, og ofte helt avgjeraende, reirlokalitetar for bl.a. kongeørn og jaktfalk. Desse lokalitetane har eit gunstig lokalklima, og er tidleg frie for snø slik at de kan takast i bruk av arter som startar hekkesesongen tidleg. Utanom den tradisjonelle påskeutfarten er det på ettermildestidleg vår også aktivitet knytt til bl.a. transportoppdrag til hytter, sporing av rovdyr og fjellsiging. Samla sett er derfor potensialet for uheldig forstyrringar av sårbare arter til stades, og det er ei viktig oppgåve å minimalisere denne sumbelastninga.

Rapporten beskriv vidare at når barmarksperioda startar endrar aktivitetane karakter, og foturistar og fiskare vil være dei dominante brukargruppene. Denne ferdselet er relativt føreseieleg, og er i stor utstrekning knytt til merka sti og tilgjengelege vassdrag. Etablering av stigar, bålpllassar, teltplassar og informasjon om turmogleheitene vil derfor bidra til å styre denne typen ferdsel. Samtidig vil flytting/endring av etablert tilrettelegging kunne avlaste lokalitetar som i dag er negativt påverka (hekkepllassar for rovfugl eller sårbare våtmarksområder). Forvaltinga må likevel vera merksam på nye aktivitetar som klatring og tilrettelegging for opplevelingar i nærleiken av reirområde for rovfugl.

2.1.3 Hjortevilt

Hjortevilt som hjort og elg finst i store delar av verneområda. Dette er artar med stor tilpassingsevne, og vil ikkje vera spesielt sårbare for ferdsel utanom kalvingstida i mai og juni.

2.1.4 Kulturminne

I Breheimen finst ei rekke kulturminne, frå så langt attende som steinalderen. Mange av kulturminna daterer seg fleire tusen år tilbake og dei er difor automatisk freda etter kulturminnelova. I forvaltningsplan er det sett følgjande forvaltningsmål:

Forvaltningsmål kulturminne

Det er eit mål å sikre verdifulle kulturminne i Breheimen, jf. formålet i § 2 i forskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområda. Breheimen nasjonalpark har ein 0-visjon for tap av kulturminne og kulturhistoriske kvalitetar innan 2020.

Dagens bygningar og gamle kulturminne syner historisk bruk av områda, og målet er at desse skal bli tekne vare på, mellom anna for å gje besökande eit innsyn i bruken av verneområda. Sikring av kulturminne skal skje i nært samarbeid med kulturminnestyremaktene.

Kulturminne har ein verdi både ut ifrå alder, kulturhistorie og som arkitektonisk objekt. Kulturminne er kjelde til kunnskap om tidlegare bruk, og kan vera identitetsskapande både nasjonalt og lokalt. For folk som besøker verneområda vil opplevingsverdien av kulturminnet vere mest sentral, og vekke undring og ettertanke. Dette kan forsterkast gjennom god formidling.

I mange tilfelle vil kulturminne vera knytt til naturverdiar, og i verneforskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområda i Breheimen er det å ta vare på kulturminne ein del av verneformåla.

Ein kan dele dei faste kulturminna i Breheimen inn i tre hovudkategoriar:

- Kulturminne knytt til jakt- og fangstkulturen, spesielt reinsfangsten
- Kulturminne knytt til ferdsla mellom fjordbygdene i vest og fjellbygdene i aust
- Kulturminne knytt til landbruket sin arealbruk seter-/stølsdrift/beiting

I samband med villreinfangsten har det vore laga ei rekke fangstanlegg i fjellet i Breheimen. Dei siste åra har stadig fleire objekt smelta fram ved breane i området. Status 2021 var ca. 3500 innsamla funn i Innlandet fylke. Dette set Innlandet i ei særstilling globalt med meir enn halvparten av verdas funn. Ein stor del av desse funna er gjort i Breheimen nasjonalpark. Det er nå 16 kjente funnstader ved isen i eller nær Breheimen nasjonalpark. Nokre av brefunna kan ein sjå i utstillinga ved Norsk Fjellsenter i Lom. I tillegg er det spreidd dyregraver og bågåstø over tregrensa i store delar av verneområdet, samt andre enkeltlokalitetar av ymse slag.

Ferdselsaktiviteten er godt dokumentert gjennom ferdselsvegane, og det er eit rikt kjeldemateriale som fortel om bruken gjennom tidene heilt frå 1400 – talet og fram til slutten av 1800 -talet da nye vegar vart bygt. Ein del av dei gamle ferdselsvegane er teke i bruk av det moderne friluftslivet frå midten av 1800-talet.

Stølsdrifta og beitebruken har vore intensiv i fjelldalane heilt fram til ny tid. No er bruken mindre og det er vanskeleg å halde oppe aktivt beite i fleire område. Tradisjonane rundt landbruket sin bruk av desse områda (verneområda) er god, og spesielt god i Mørkridsdalen, der det er

gjennomført eit prosjekt på innsamling av tradisjonsstoff, MONA-prosjektet om Mennesket og naturarven.

Kulturminna i den delen av Breheimen som ligg i Innlandet er godt dokumentert. Dei siste åra er kulturminna i dei vestlege delane av Breheimen også kartlagd. I samband med verneplanarbeidet vart det av firmaet Asplan Viak utarbeidd ei konsekvensutgreiing for kulturminne og kulturmiljø for Breheimen (2008). I forvaltingsplanen er det nedfelt at det skal utarbeidast ein kulturminneplan med sårbarheitsvurdering, men dette har ikkje blitt gjort enda. Ein meiner likevel at ein har rimeleg god oversikt over dei kulturminna som finst når registreringane blir ferdige i verneområda i Luster kommune.

Kulturminne har fleire verdiar som skal takast vare på og forvaltast etter både naturmangfaldlova og kulturminnelova. Største trusselen er slitasje. Det er derfor viktig at ein vurderer tilstanden og fare for forringing ved nye tiltak og tilrettelegging:

- Ein bør unngå å leggje ferdsel til område der kulturminne kan ta skade. Ved stor nedsmelting av breane er det mange lause kulturminne som blir liggande ope til ved brekantane. Ein bør unngå ferdslle ved desse lokalitetane frå august til snøen fell.
- Leggje om stigar som går innanfor sikringssona på 5 meter frå kulturminne når det er fare for slitasje som kan forringe kulturminnet.
- Tiltak for å hindre vardebygging som kan skade kulturminne.

2.1.5 Geologi – Grottene i Dumdalen

Grottene i Dumdalen er dei største som er kjende i landsdelen. Dei utgjer både forholdsvis store elvegrotter, og store, tørrlagde trykkleidningar som inneholder erosjonsformer og sedimentavsetningane frå siste eller tidlegare istider. Det finst få kalksteinsgrotter i Sør-Noreg, og Dumdalsgrottene er eit døme på istidsgrotter som vi elles berre finn i Nord-Noreg. Dei er mykje nytta, og av stor verdi for ekskursjonar og grotteforsking. Det er også grotter/karstførekomstar nærmere Hestbrepiggane, og desse er dei høgastliggjande i Skandinavia. Dei siste femten åra har grottene opplevd stor slitasje frå menneskeleg bruk, særleg knytt til turisme. Det gjeld heile naturtypen men først og fremst dei større grottene. Det er spesielle forvaltungmessige utfordringar knytte til grottene i Dumdalen i nasjonalparken, jf, kap. 3.2 i forvaltingsplan for verneområda i Breheimen.

Det er ein del guida turar og anna organisert ferdsel i grottene i Dumdalen. Leirskular nyttar verneområda i si formidling, der grottene er eit attraktivt turmål. I tillegg er det ein del som nyttar grottene på eiga hand. Det er registrert negative konsekvensar frå ferdsel i desse grottene, som slitasje, strukturendring etter skliding, tagging/riping og sot frå bålbrann.

Grottene i Dumdalen ligg i nasjonalparken og det gjev desse førekomenstane eit strengt vern. I verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark er grottene ein del av verneføremålet. Det gjer grottene til ein del av sjølve grunnlaget for vernet. I ein nasjonalpark skal ingen varig påverknad av naturmiljø eller kulturmiljø finne stad. Skal det skje, er det ein føresetnad at det det skjer for å ta vare på verneføremålet. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslova er tillate, men kan regulerast i bestemte området for å ta vare på verneverdiane, blant anna geologiske førekomenstar som grottene i Dumdalen.

Grottene i Dumdal er svært sårbar for skade og øydelegging. Organisert turverksem til fotos er vurdert å kunne skade verdiane i desse grottene. Det vil seie at all organisert ferdsel til grottene må søkjast om og krev løyve frå nasjonalparkstyret.

2.1.6 Kulturlandskapet

Kulturlandskapet er ein viktig verneverdi i landskapsvernområda rundt nasjonalparken. Fleire av landskapsvernområda fungerer som innfallsportar til nasjonalparken og har stor betydning for opplevelinga av området. Aktiv landbruksdrift og skjøtsel av landskapsvernområda er viktig for å oppretthalde kulturlandskapet. Oppfølging av dei ulike skjøtselsplanane vil derfor bli viktig i åra framover.

2.1.7 Vegetasjon- og terrengslitasje

Delar av det merka- og umerka stinettet i Breheimen ligg i område med slitesvak vegetasjon, særleg i blaute myrområde, stiar som kryssar/er lagt langs bekkar og elvar, og i område med bratt stigning og som difor er erosjonsutsette. Langs hovudstinnettet i verneområda er det difor einskilde strekningar som har stor slitasje på vegetasjon i form av trakkskader og einskilde stader er det erosjonsskader. Somme stader er trakkskader frå beitedyr ei stor utfordring. Nokre stader har «spreidd» ferdsel ført til at det er etablert fleire stiar i eitt og same område.

Eitt av måla er å sikre store urørde leveområde for villreinen, kombinert med at eksisterande sti- og skiløpenett i størst mogleg grad blir oppretthalde. Det er såleis eit mål at dei godkjende stiane i forvaltingsplanen skal vere godt vedlikehaldne og tilrettelagde, både gjennom god merking og ved hjelp av gode bruer der dette er naudsynt. Dette arbeidet vert gjort i samarbeid med både grunneigarar, grunneigarlag, sameige, felleslege, idrettslag, DNT og reiselivsnæringa. Merking som ikkje er i tråd med forvaltingsplanen blir fjerna.

Sidan verneområda i Breheimen vart oppretta har det vore gjennomført ei rekke tiltak for å unngå skade på vegetasjon og terreng, og for å styre ferdsla utanom sårbar område, m.a. legging av gangbaner i Dumdal, på Dulsete og ved Sota, steinlegging i innfallsport i Vigdalen, omlegging av sti og legging av stein i stien aust for Knivabakkjerdet, muring av trapp og steinlegging i Smithburåket. Stigen Mysubytta til Slæom er blaut fleire stader og det er lagt klopper enkelte stader.

Slitasje på grunn av beitedyr er ei utfordring etter delar av stien i hovuddalføret i Mørkridsdalen, dette gjeld særleg strekningen frå Storetjørni – Dulsete. Delar av strekninga har allereie vore utbetra siste 9 åra, og her må ein følgje med på utviklinga og vere budd på at det kan verte behov for ytterlegare tiltak. Her er slitasjeskader frå beitedyra ei større utfordring enn slitasje frå menneskeleg ferdslle per i dag. Ved Heillstuguvassosen er det etablert nye stigar gjennom stor ferdsel i området.

Turstien frå Mørkrid (Jervane) til Osen – Åsete – Fast går forbi Drivandefossen. I området ved Drivandefossen er det registrert ein lokalitet av den trua/sårbar naturtypen fossesprøytzone, nasjonal verdi. I følgje naturbase har lokaliteten landets største forekomst av den raudlista arten (sårbar) fossegrimemose. Denne arten veks innanfor ei sone på 100 - 150 meter frå fossen, på

nordsida, ca. 250-300 moh., både på steinar/berg og på bakken. Langs stien veks elles ein god del engplanter og det er overgang til naturbeitemark. Stien til Osen, Åsete og Fast går gjennom fosseenga. Per i dag ser ein ikkje at ferdsla i området er til skade for naturverdiane i dette området, men med auka ferdsel vil stien i større grad kunne bli utsett for slitasje sidan ein ferdast i eit område med høg tilførsel av fukt/fosserøyk.

Også fleire stiar som er mykje nytta av lokale turgårarar, er utsett for erosjon. Døme på dette er stien frå parkeringsplassen i Fagredalen og til Holmevatnet, og delar av stien frå parkeringsplassen i Vanndalen som går i retning Myrhyrna. I Lundadalen på strekninga Heimaste Lunddalsetra til Ytste Lundadalsetra er det erosjon i Ærsbakkane og utskliding av masse i stigen ved Ytste Reset. Også stien via Smithbue mot Lomseggen er sterkt utsett for erosjon i dei nedste partia. Stigen Mysubytta – Sprongdalshytta har også fleire blaute parti.

Sjå også forvaltningsmål for friluftsliv i kapittel 2.4.1.

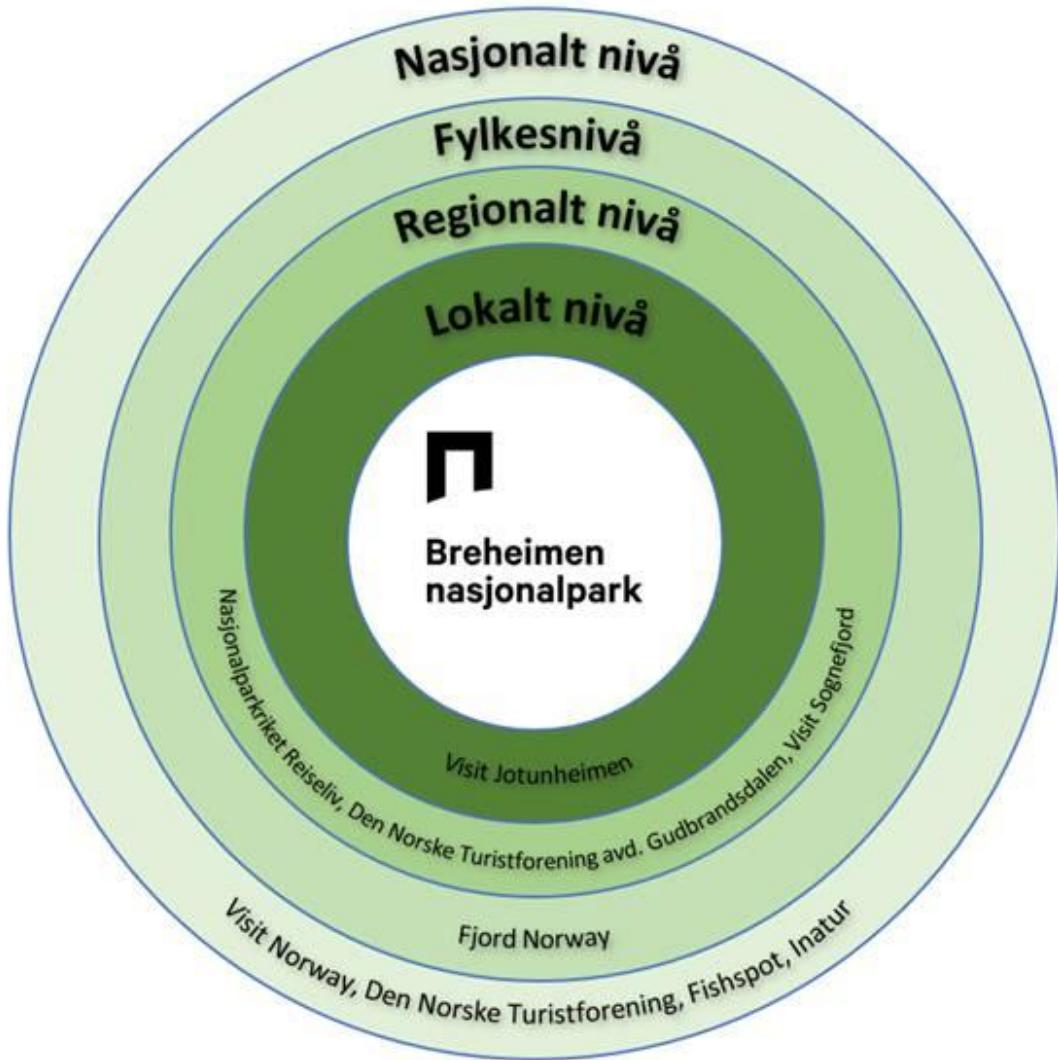
2.2 Reiselivet

Breheimen nasjonalpark med tilhøyrande verneområde ligg omkransa av tre andre nasjonalparkar. Jostedalsbreen nasjonalpark, Jotunheimen nasjonalpark og Reinheimen nasjonalpark. Det er eit aktivt reiseliv rundt heile parken. Reiselivet i Breheimen har sitt opphav heilt tilbake til først på 1800-talet. Det var byfolk frå Christiania, engelskmenn og tyskarar som var det ein kan kalla dei første turistane. Dei var opptekne av tindebestiging, villreinjakt og brevandring.

Nasjonalparkar og verna naturområde er eit kvalitetsteikn. Både for norske og utanlandske reisande er natur og naturopplevingar av dei største attraksjonane. Nasjonalparkar er eit internasjonalt kjent omgrep som reiselivet har nytta i marknadsføring i årtider. Reiselivet er viktig for mange lokalsamfunn gjennom sysselsetting og verdiskaping. Den tette koplinga mellom natur og reiseliv gjer at forvaltinga aktivt må vere involvert i reiselivsutviklinga knytta til verneområda, for å sikre gode opplevingar og verdiskaping som ikkje er med å forringe naturverdiane og verneformål.

Reiselivet kring verneområda i Breheimen er organisert frå dei einskilde føretaka, via regionale og fylkesvise destinasjonsselskap til Visit Norway. I tillegg er kommunar og fylkeskommunar viktige utviklingsaktørar og tilretteleggjarar. Gjennom ulike kanalar har særleg destinasjonsselskapa eit stort internasjonalt nedslagsfelt. Mykje av marknadskommunikasjonen i reiselivet er attraksjonar og opplevingar som oppnåeleg for mange og difor ofte i randsona av verneområdet.

I dag er det ei sterk satsing på reiseliv på alle kantar av Breheimen, men denne er fragmentert i geografisk delte reiselivsregionar i Indre Sogn, Gudbrandsdalen og Nordfjord/Sunnmøre. Dei store sentrale aktørane med tilknyting til Breheimen er Visit Sognefjord, Visit Jotunheimen og Nasjonalparkriket Reiseliv. Organa prøver å få til eit samordna reiseliv i sin region.

Figur 7: Reiselivsorganisasjonar og større aktørar som marknadsfører aktivitetar i Breheimen nasjonalpark.

Ein gjennomgang av dei tre reiselivsorganisasjonane i området viser kva slags medlemsbedrifter som tilbyr ulike aktivitetar i Breheimen i tabellen nedanfor. Mange andre av overnatningsbedriftene reklamerer også med tilbod om aktivitetar på sine heimesider, men dei fleste brukar tenester frå aktivitetselskapa til dette.

Bedrifter med aktivitet i tilknyting til verneområdet		
Firma	Aktivitetar	Bruk av verneområdet
Medlem Visit Jotunheimen		
Aktiv i Lom AS	Brevandring, grotteturar, toppturar vinter og sumar i Jotunheimen.	Grotteturar i Dumdalen
Fyrst og Fremst	Brevandring, grotteturar, toppturar vinter og sumar i Jotunheimen.	Grotteturar i Dumdalen
Brimi Eventyr	Arrangerer ulike aktivitetar og matopplevelingar.	Grotteturar i Dumdalen
Elveseter AS	Overnatting og aktivitetar.	Grotteturar i Dumdalen
Fjelleventyret	Ski- og fotturar, fisking, kløving, jakt.	Guida jakt/fiske og kløving.
Krossbu Turisthytte	Overnatting og aktivitetar.	Grotteturar i Dumdalen
Leirvassbu AS	Overnatting og aktivitetar.	Grotteturar i Dumdalen
Naturopplevelingar AS	Utleige av utstyr og guiding	Toppturar
Sognefjellshytta AS	Overnatting og aktivitetar.	Grotteturar i Dumdalen
Medlem Nasjonalparkriket Reiseliv		
Grotli Høyfjellshotell	Overnatting og aktivitetar.	Toppturar og fiske
Skjåk Almenning	Utleige av hytter, jakt og fiske.	Utleige av hytter, jakt og fiske.
Dønfoss Camping	Overnatting og aktivitetar.	Nei
Sota Sæter	Overnatting og aktivitetar.	Toppturar på vinter og sumar, skiturar og fotturar og klatring.
Medlem Visit Sognefjord		
Jostedalen breførarlag	Brevandring, bre- og klatrekurs, toppturar, sommar	Brevandring og kurs i Jostedalen
Icetroll	Kajakkpadling på brevatn, brevandring , sommar	Mest bruk utanfor/randsona til verneområda i Jostedalen
Norgesguidene	Toppturar, skred-, klatre- og brekurs, heile året.	Toppturar og kurs i Jostedalen, grotteturar i Dumdalen
Adventure Tours Norway	Vandring og fisketurar	Vandring i Mørkridsdalen
Jostedal hotell	Overnatting og formidling av aktivitetar, heile året.	Nei
Nes Gard	Overnatting og aktivitetar, vår, sommar og haust.	Vandring Vigdalen og Mørkridsdalen
Skjolden hotell	Overnatting og formidling av aktivitetar, vår, sommar og haust.	Nei

Figur 8: Ein gjennomgang av dei tre reiselivsorganisasjonane viser kva slags medlemsbedrifter som tilbyr ulike aktivitetar i Breheimen.

Den største reiselivsaktøren i Breheimen, og som bidreg til mest trafikk i dei indre delane av verneområda, er Den Norske Turistforeningen. I Breheimen er alle DNT-hytter eigd og drifta av DNT Oslo og Omegn, tilsaman er det 10 hytter og eit omfangsrikt nett av merka stiar. Dette nettverket av stiar og hytter er populært for fjellturar over fleire dagar. DNT har også utvikla den mest brukte turappen i Noreg, ut.no. Denne er fortel om turar og hytter i heile Noreg. DNT

genererer ca. 5000 overnattingsdøgn pr. år i Breheimen. Dei fleste av desse er i barmarksperioda.

Den norsk turistforeining sine hytter kring Breheimen				
Hyttenamn	Driftansvarleg	Betjent/ubetent	Innanfor /utanfor verneområde	Kommune
Skridulaupbu	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Utanfor	Skjåk
Slæom	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Breheimen NP	Skjåk
Sota sæter	DNT - Oslo og Omegn	Betjent	Utanfor	Skjåk
Sprongdalshytta	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Breheimen NP	Luster
Arentzbu	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Breheimen NP	Luster
Fast	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Mørkridsdalen LVO	Luster
Vigdalstøl	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Vigdalen LVO	Luster
Nordstedalsseter	DNT - Oslo og Omegn	Betjent	Utanfor	Luster
Medalsbu	DNT - Oslo og Omegn	Nødbu	Breheimen NP	Luster
Stølsdalen	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Utanfor	Luster
Trulsbu	DNT - Oslo og Omegn	Sjølvbetjent	Breheimen NP	Skjåk

Figur 9: Oversikt over DNT sine hytter i Breheimen.

Skjåk Almenning er ein annan aktør med tilknyting til Breheimen. Skjåk Almenning er landets største private grunneigar og eig det meste av arealet i Skjåk kommune sin del av Breheimen nasjonalpark, Mysubytta landskapsvernombraude og Strynefjellet landskapsvernombraude. Dei driv med utleige av hytter og formidlar ulike jakt- og fisketilbod i verneområda i Breheimen. Skjåk Almenning sin hytteutleige genererer 200 - 250 overnattingsdøgn pr. år i Breheimen. Dei fleste av desse er fotturistar, jegerar og fiskarar i barmarksperioda.

Skjåk Almenning sine utleiehytter kring Breheimen				
Hyttenamn	Driftansvarleg	Innanfor /utanfor verneområde	Kommune	
Glitterbue	Skjåk Almenning	Breheimen NP	Skjåk	
Grønstorrbu	Skjåk Almenning	Breheimen NP	Skjåk	
Liabu	Skjåk Almenning	Utanfor	Skjåk	
Raudalsbu	Skjåk Almenning	Utanfor	Skjåk	
Sauhytta	Skjåk Almenning	Breheimen NP	Skjåk	
Sottjønnbu	Skjåk Almenning	Breheimen NP	Skjåk	

Figur 10: Oversikt over Skjåk Almenning sine utleiehytter i Breheimen.

Breheimen blir i mindre grad nytta til marknadsføring slik som nasjonalparkane Jotunheimen og Jostedalsbreen som er meir innarbeidd i reiselivet, og framstår som meir attraktive område overfor kundegruppene. Samstundes vert delar av området marknadsført gjennom destinasjonsselskapet, t.d. Visit Sognefjord. Reiselivet sitt fokus på kjende attraksjonar og

spektakulære opplevingar gjer at Breheimen i liten grad vore nytta i tung marknadsføring i mangel på trekkplaster som brevandring eller tilsvarande attraksjonar som Besseggen eller Prekestolen. Det tradisjonelle friluftslivet er dominerande og den kommersielle aktiviteten er liten.

Bruken av Breheimenområdet er i endring. Det er ei sterk sesongsatsing på Sognefjellet sør for nasjonalparken, og aksen Lom – Geiranger nord for verneområdet er av dei mest populære reiserutene som inngår i kundereisene. Både desse turistvegane er opne berre 6 månader i året frå mai - oktober, men i denne perioden er det stor trafikk. I seinare tid er det også diskutert om det er mogleg å opne Sognefjellet tidlegare om våren.

Heilstuguvassosen og Mørkridsdalen er dei mest brukte innfallsportane i Breheimen, og rett etter følgjer stigen til Smithbua frå Lom sentrum, saman med Sota. Heilstuguvassosen ligg ved Gamle Strynfjellsvegen som er Nasjonal Turistveg, og i Mørkridsdalen kan ein oppleva levande kulturlandskap og flotte fossestryk ikkje langt frå vegen. Vi kan vente oss at etterspurnaden etter bruk av verneområda vil auke. Med auka trafikk får vi meir press på naturverdiane i nasjonalparken og områda rundt. Det er viktig å vera førebudd på denne utviklinga. Ein må vera førebudd på at behovet for auka ressursar i forvaltinga vil auke i samband med meir intensiv bruk av områda.

Kring verneområda i Breheimen er nokre av dei mest trafikkerte og populære turistvegane, med mange overnatningsstader og aktivitetsverksemder som ligg i nærliken. Derimot er mykje av merksemda til reiselivsverksemndene retta mot andre besøksmål, som nasjonalparkane Jostedalsbreen og Jotunheimen. Dei fleste aktivitetsbedrifter har hovudaktiviteten andre stadar enn Breheimen, sjølv om verneområda i Breheimen blir nytta i noko grad.

Det er fleire attraksjonar som tiltrekker besökande til Breheimen. Den norske turistforeininga har eit veletablert og godt utbygd sti- og hyttenett som fjellvandrarar set pris på. Det er gode høve til fleirdagars høgfjellsturar blant tindar og brear, der ein får kjensle av å vere aleine. Mørkridsdalen med sitt frodige natur- og kulturlandskap har også fått auke merksemd og besøk i seinare år, og er ein av dei mest besøkte stadane i verneområda.

Jakt og fiske er aktivitetar som er veletablert i Breheimen. Det er mange gode fiskevatn og -elvar som er populære turmål.

Også verneområda i Breheimen opplev i noko grad at det kjem nye aktivitetar som kan vere utfordrande i forhold til vernet. Dette gjeld kanskje i særleg grad toppturaktiviteten. Den mest brukte tida til denne aktiviteten er våren, som samsvarar med kalvingstida til villreinen og hekketida til fuglar. Førebels er det ikkje rapportert om større uroingar i samband med toppturar, men ein følger nøyne med i tida framover.

Ein annan trend som kan skape utfordringar er Facebook- og Instagramvenlege turmål som kan dukke opp. Slike SoMe-turmål kan vere utfordrande for forvaltinga og anna infrastruktur å halde følgje med, jamfør Trolltunga og Besseggen.

Verneområda i Breheimen blir også påverka av klimaendringar. Breane smeltar og trekk seg tilbake og skoggrensa er på veg oppover på grunn av varmare klima. Auka nedbør har i seinare år gitt mange større flaumar, og forvaltinga har brukta mykje både tidsressursar og midlar for å sikre infrastrukturen for både landbruks- og reiselivsinteresser. Dette vil også i åra som kjem vere ei utfordring.

2.3 Den besøkande

Sommaren 2016 vart det gjennomført ei brukarundersøking ved hjelp av 12 svarkassar plassert ut ved dei viktigaste innfallsportane til verneområda i Breheimen. 2836 svarskjema var fylt ut, samt 364 skjema i ei nettbasert etterundersøking. Resultat frå undersøkinga er med på å danne eit bilet på kven det er som besøker Breheimen og kvifor.

Lokalitet	Svarkasse	Tal respondentar (N=2836)	Teljar
1. <u>Heillstuguvalssosen</u>	X	499	
2. <u>Sota</u>	X	355	
3. <u>Mysubytta</u>	X	214	
4. <u>Smithburåket</u>	X	359	
5. <u>Dumøyen</u>	X	217	X
6. <u>Vasenden</u>	X	78	
7. <u>Vanndalen</u>	X	147	
8. <u>Vigdalen</u>	X	156	
9. <u>Hødnevollen/Mørkridsdalen</u>	X	482	X
10. <u>Nordstedalsseter</u>	X	52	
11. <u>DNT-hytta på Nordstedalsseter</u>	X	72	
12. <u>Eggjalia</u>	X	205	

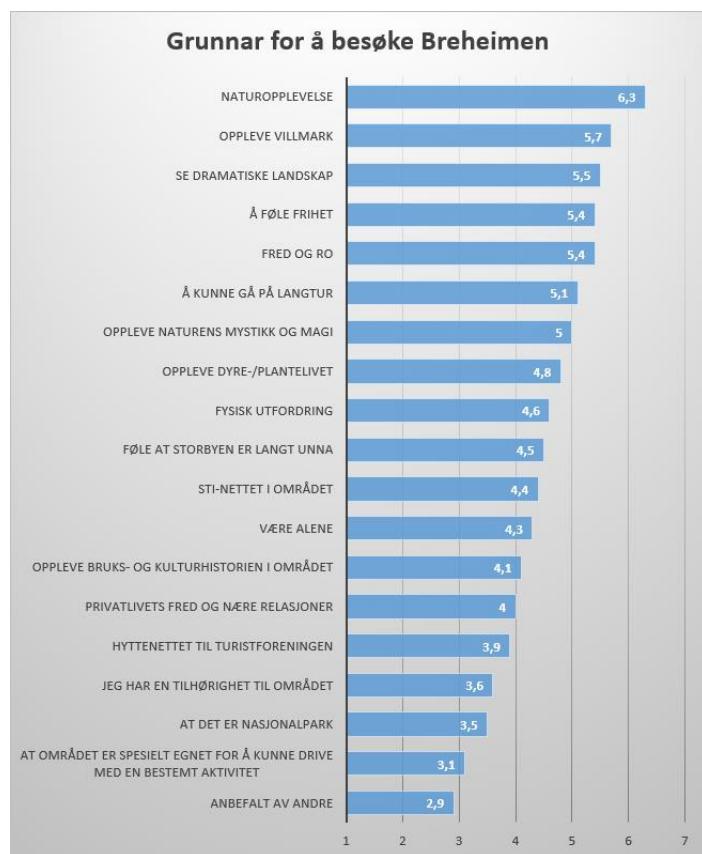
Figur 11: Oversikt over kvar svarkassene i spørjeundersøkinga stod.

Breheimen er populær for brukarar som ønskjer å oppleve villmark, dramatiske landskap og fred og ro. Dei store urørde områda gjev ei unik moglegheit til å gå lange turar med liten grad av forstyrring. I undersøkinga svarar 84% at Breheimen samsvarar med brukaren sitt idealområde, og 80% er godt nøgd med forvaltning og tilrettelegging.

Brukarundersøkinga syner at det store fleirtalet av dei besøkande er tilreisande, 76 %, og berre 11 % bur i ein av dei tre kommunane Lom, Skjåk og Luster. Nokon fleire, 17 %, eig eller har fritidsbustad nær Breheimen, men dei er også dels blant dei som bur i området.

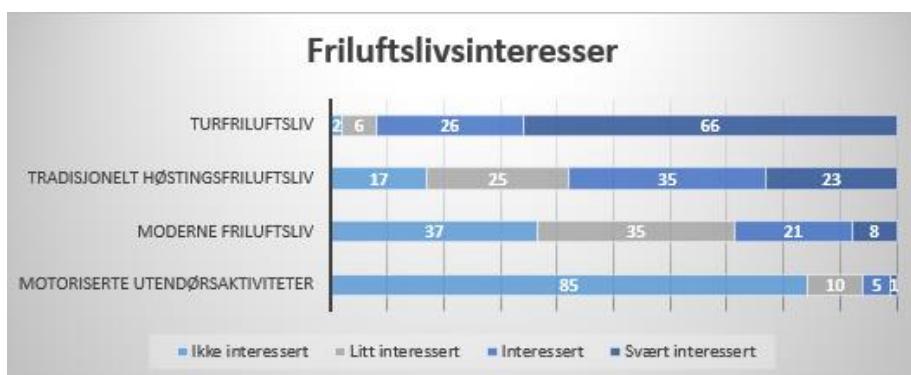
Nasjonfordelinga viser at nordmenn er i fleirtal, men med så mykje som 42% utlendingar. I alt var 34 nasjonalitetar registrert i Breheimen i tillegg til Norge. Det er tyskarane som er den klart største gruppa utlendingar. Dei fem største nasjonane er Tyskland (37%), Nederland (14%), Belgia (12%), Sverige (7%) og Danmark (5%).

Det er naturopplewinga, ønske om å oppleve villmark og dramatiske landskap som er hovudgrunnane for å besøke Breheimen. Svært viktig er også det å kjenne seg fri, å oppleve fred og ro og det å kunna gå langtur. Dei aller fleste fylgjer stiane, og det er også tydeleg at godt merka stiar og tydeleg skilting er verdsett.

Figur 12: Grunnar for å besøke Breheimen.

Fottur er den klart mest dominerande aktiviteten. Det er også kartlagt vinteraktivitetar og skiturar utanfor oppkøyrd eller kvista (=vintermerka) løyper er mest utbreidd. Når det gjeld tidlegare friluftslivserfaring er det registrert at det er flest med veldig lite erfaring eller veldig mykje erfaring. Dette kan nok samanheng med at Breheimen både kan vere populært turområde for kortturar og for lange fleirdagarsturar.

Figur 13: Friluftslivsinteresser.

Det er tydeleg at besøk i Breheimen også utløyser overnatting innafor eller i nærområdet til Breheimen, og turisthytte er hyppigast nemnt som overnatningsstad. Telt blir nesten like mykje brukt som hotell/pensjonat.

Nær på alle er positive til at Breheimen er verna som nasjonalpark, og om lag $\frac{1}{4}$ oppgjev vernestatusen som viktig for at dei tok turen til Breheimen. Knapt halvparten seier at besøket til Breheimen var hovudgrunnen til den turen dei var på, og 2 av 3 hadde bestemt seg for besøket minst ein månad før dei reiste heimanfrå. Dei aller fleste var også godt nøgde med tilrettelegginga for friluftsliv i området. Likevel er dei fleste positive til å bygge bruar/klopper over enkelte elvar/bekkar, og det å bruke gangbanar i over våte myrar. Ein syns også det er fornuftig å legge om stiar, dersom det trengs for å verne om sårbar natur.

Figur 14: Tilfredsheit med tilrettelegging for friluftsliv.

Besøksundersøkinga tilseier at det meste av bruken er knytt til tydelege stiar. Den tydelege stien føretrekk folk fordi den er enklare å gå, meir komfortabel og kjennest tryggare. Dette gjer at stien kan vere det viktigaste verkemiddelet for forvaltinga til å styre bruken til stader eller bort frå stader utan bruk av tvang. Å endre stiar vil vere effektivt tiltak særskilt mot nye brukarar av området, medan godt kjende brukarar er vanskelegare å styre. Om ein skal endre bruksmønsteret til røynde brukarar av eit område krev det godt informasjonsopplegg der dei forstår og er samd i intensjonen, jamfør Dumdalsgrottene.

Det er internett som er den føretrekte informasjonskanalen for dei besøkande, med informasjonstavler ved innfallsportane eit godt stykke bak på ein andre plass. Dei besøkande ønsker god tilgjengeleg informasjon når dei planlegg turen til området. Den mest etterspurde informasjonen brukarane ønska er turforslag, attraksjonar og generell informasjon som er eigna å formidle gjennom internett. Undersøkinga seier vidare at skal ein påverke måten den besøkande bør oppføre seg lokalt av omsyn verneverdiar og sårbarheit, er mest sannsynleg enkle, informative og spesiallaga tavler ved innfallsportane det mest effektive. Også informasjonssentera og brosjyrar er attraktive informasjonskanalar.

Av dei som kjenner området frå før så er det auken i talet brukarar som dei fleste markerer som den tydlegaste endringa over tid. Dei seier likevel at det er lett å finne stader der ein kan vere for seg sjølv, og dei fleste syns ikkje det er for mykje folk der i høgesesongen.

2.4 Anna relevant kunnskap

2.4.1 Friluftsliv

Breheimen er eit viktig område for utøving av friluftsliv. Særleg randområda i Breheimen merkar seg ut som særleg viktige for friluftslivet. Det er kort veg frå dei frodige stølsgrendene til vilt høgfjell, og denne variasjonen gjev mange turmoglegheiter for ein kvar smak. Det naturvenlege og lite ressurskrevjande friluftslivet dominerer, med fotturar om sommaren, og skiturar i påska, om våren og i nokre område i ytterkantane om vinteren. Dei fleste aktivitetane er uorganiserte, men det finst og tilbod om guida turar. Det er per i dag ingen faste friluftsarrangement i verneområda, korkje vinter eller sommar. Dei siste åra har toppturar med bruk av randonee-ski vorte meir populært.

I Breheimen er det eit nett av stiar og løyper (sjå figur 15). Det er gode bilvegar rundt, og inn mot Breheimen. Dette gjer det lett å kome langt inn i området, sjølv på dagsturar. Det er òg gode moglegheiter for lengre turar med overnatting i telt, utleiehytte eller på turisthyttene.

Forvaltingsmål friluftsliv og ferdsel

Vernet skal sikre eit naturvenleg og enkelt friluftsliv i området, med lite teknisk tilrettelegging. Av verneverdiane er det særleg omsynet til villreinen og anna sårbart dyre- og planteliv, samt omsynet til geologiske førekommstar, karst og grotter som skal vektleggjast i høve til friluftsliv.

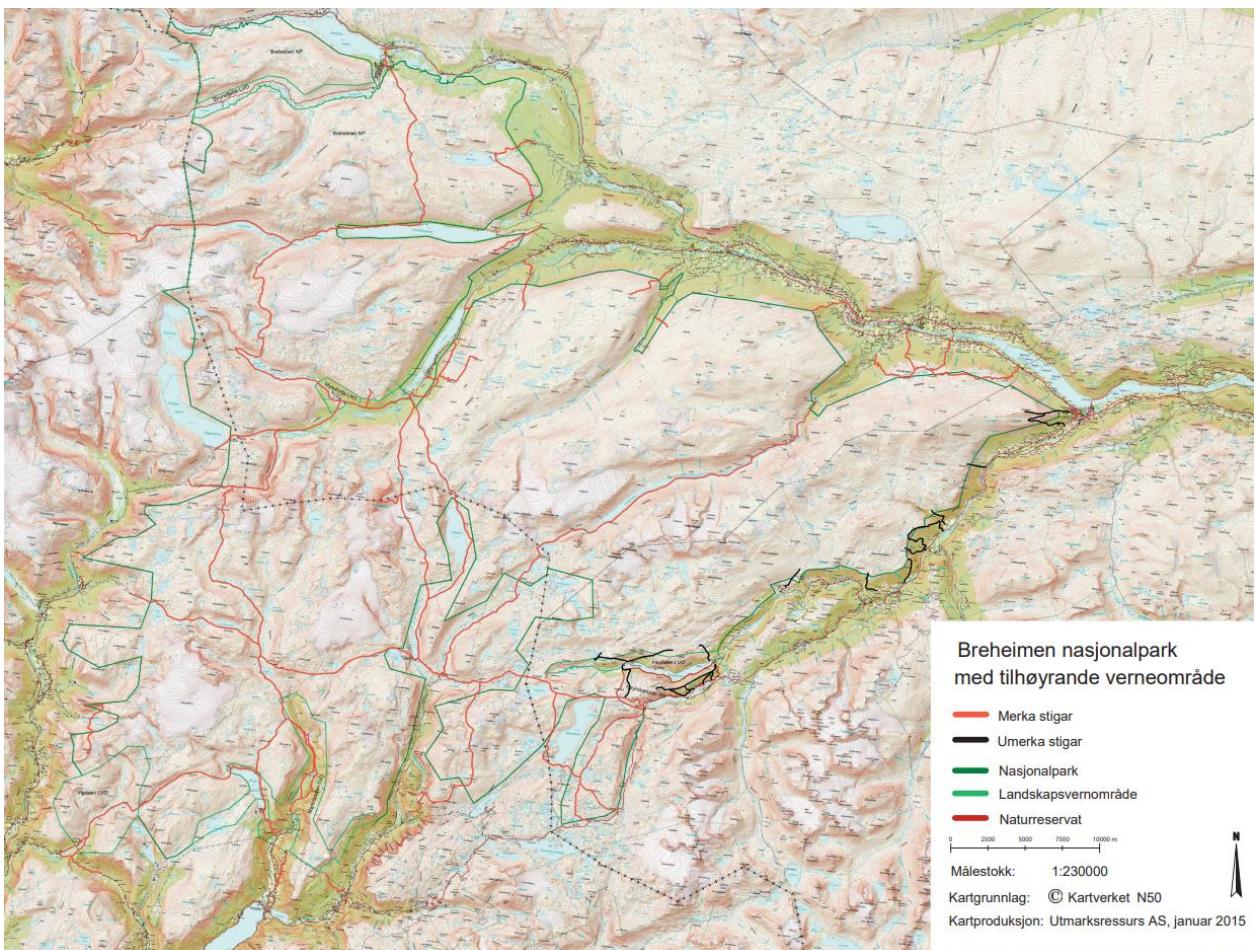
Omsynsfull ferdslle skal vere eit mål for friluftslivet i verneområda. Det skal både vere område som er tilrettelagde med T-merkte stiar, og område der ein må finne vegen heilt på eiga hand.

Det er både eit mål og ei utfordring å syte for god informasjon om naturen og kulturverdiane til dei som ferdast i verneområda.

Det er eit mål i minst mogleg grad å gripe inn i ålmenta sin rett til fri ferdsel i utmark. Forbod mot ferdsel o.l. er både konfliktfylt og vanskeleg å handheve, og svært lite ønskjeleg.

Det er eit mål å sikre store urørde leveområde for villreinen, kombinert med at eksisterande sti- og skiløypenett i størst mogleg grad blir oppretthalde. Løypenettet i området er allereie tett i høve til villreinen sine behov. Når det gjeld forvaltingsmål knytte til friluftsliv, er det viktig at dei vert sett i lys av at det er eit mål å få villreinen tilbake i sørlege og vestlege delar av Breheimen, dvs. Luster.

Generelt skal den tilrettelegginga som vert gjort, gjere områda lettare tilgjengeleg for ålmenta innanfor ramma av verneforskrifta. Målet er at all tilrettelegging skal vere naturvennleg slik at det vert minst mogleg belastning på naturmiljøet, medfører minst mogleg inngrep i naturmiljøet og kulturlandskapet, og at kvaliteten på naturopplevinga vert ivaretaken. I dette ligg òg at ein må vurdere om fysisk tilrettelegging er naudsynt og ønskjeleg i eit område. All tilrettelegging skal tilpassast naturmiljøet og kulturlandskapet, slik at det ikkje verkar skjemmande.

Figur 15: Kart over merka og umerka stigar i Luster, Skjåk og Lom (vedlegg 11 i forvaltningsplanen).

2.4.2 Jakt, fangst og fiske

Det blir jakta på hjort, villrein, elg, li- og fjellrype og noko rådyr og hare i verneområda. Jakt på hjort går føre seg både i Luster, Skjåk og Lom. I Lom og i Skjåk vert det også jakta elg. Reinsjakta skjer over skoggrensa i delar av verneområda. Omfanget varierer med svingingar i villreinbestanden og kvar dyra står under jakta.

Forvaltingsmål jakt, fangst og fiske

Det er eit sentralt mål for forvaltinga av Breheimen at jakt og fiske framleis skal kunne gå føre seg innanfor rammene av verneføremålet. Desse aktivitetane hører til det enkle friluftslivet som er ein del av verneføremålet, og har stor tyding, særleg lokalt. Jakt og fiske utgjer dessutan eit bidrag til å regulere bestandane.

2.4.3 Tilrettelegging

I forvaltningsplanen blir det beskrive at tilrettelegging vert gjort m.a. for å gjere områda lettare tilgjengeleg for ålmenta, for å få fram husdyr med tanke på verneføremåla, og for å kanalisere ferdsla. I samband med tilrettelegging for friluftsliv er det viktig å tenkje god tilrettelegging for dei fleste brukargrupper.

Tilrettelegging kan vere fysiske tiltak som stiar og løyper og merking av slike, løypepreparering, rastepllassar, bålpllassar, utsiktsstader, badepllassar med meir. Tilrettelegging kan òg vere informasjon ute med tavler, skilting, trykt informasjon som brosjyrar, handbøker, kart og det kan vere elektronisk informasjon tilgjengeleg på internett/ mobiltelefon. Lista er ikkje uttømmande.

2.4.4 Informasjon

Breheimen nasjonalparkstyre har det overordna ansvaret for å utarbeide og formidle informasjon om verneområda. Det er viktig med god informasjon til brukarane av verneområda.

2.4.4.1 Informasjon som verktøy for målstyrt forvaltning

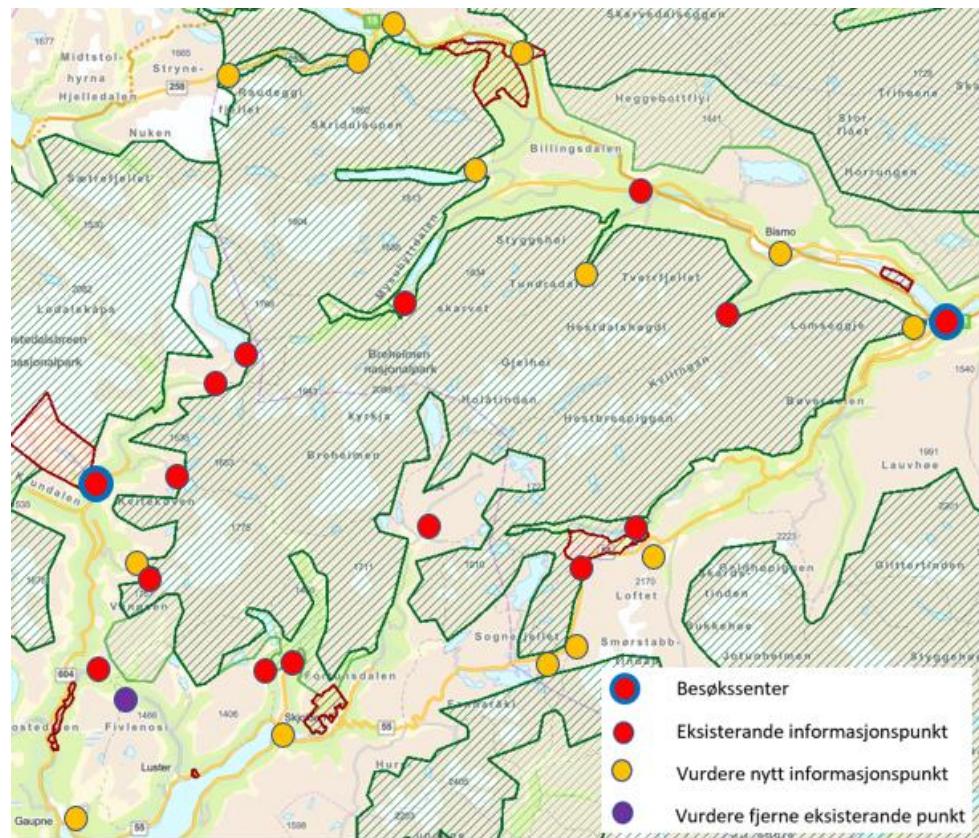
Som ein del av Bruk-Vern prosjektet hos Fylkesmannen i Oppland i perioden 2009-2011 vart det utført fleire observasjonsstudiar for å sjå på korleis informasjonstavlene ved innfallsportane til nasjonalparkane vart brukt. Observasjonane vart gjort i forbindelse med informasjonspunkt ved innfallsportar til Rondane nasjonalpark men er også relevante for Breheimen og andre verneområde. I oppsummeringa frå dette prosjektet heiter det bl.a. at:

*«Andelen som stopper ved skiltene på infopunktene ser ut til å være ganske stabil; mellom 25 og 30 % av de som passerer/oppholder seg ved infopunktet. Plasseringen av skiltene ser ut til å ha stor påvirkning på hvor mange som stopper. På Spranget stoppet det 8 ganger så mange ved det skiltet som hadde gunstigst plassering (på utsida av infopunktet) som ved det skiltet som var plassert lengst unna (skiltet for «Fosseråket»). Sammenligner en Spranget og Grimsdalen ser det ut til at mange skilt på samme sted virker negativt på hvor lenge folk stopper. I Grimsdalen så 16 av 20 på alle tre skiltene på infopunktet. På Spranget, med 6 skilt, leste tre fjerdedeler bare ett eller to skilt. Tida brukt på infopunktet totalt var også lengre i Grimsdalen; 160 sekunder mot 100 sekunder på Spranget. Av plakatene «på innsida» av infopunktet på Spranget ble reliefet over fjelltoppene og kartet over nasjonalparken klart foretrukket framfor plakatene med mye tekst. Kartet/relieffet er en type informasjon som folk kan relatere direkte til sin tur/opplevelse der og da, og oppleves derfor sannsynligvis som mer interessant/relevant enn innholdet på de to andre plakatene. Folk bruker kort tid på infopunktene. Tida brukt på den enkelte plakat var i snitt ett minutt, både på Spranget og i Grimsdalen. Unntaket var plakatene på Spranget for Sel kommune og nasjonalparkplakaten med verneverdier og –bestemmelser, som folk bare brukte 20-30 sekunder på». (Vorkinn, Marit. 2011. *Informasjon som verktøy for målstyrt forvaltning*. Fylkesmannen i Oppland).*

2.4.4.2 Informasjonspunkt

Pr. i dag er det 14 informasjonspunkt rundt Breheimen. Figur 16 viser kvar desse informasjonspunkta er. Det er «gamle» informasjonsplakatar som informerer om verneområdet på

alle punkta. På desse plakatane er det mykje tekst, men i den nye malen er det lagt opp til at omfanget av tekstu skal minimalisert.

Tilstanden på stativa som plakatane er festa på er av varierande kvalitet. Ein god del av desse stativa er modne for å bli skifta ut. Plakatane på alle informasjonspunktene må skiftast ut med nye plakatar som er i tråd med den nye merkevara for verneområda.

Figur 17: Eksempler på informasjonstavler i ulik utføring.

I figur 18 er det ein oversikt over alle informasjonspunkt og status pr. nå. I tillegg er det sett inn forslag til plassering av nye informasjonspunkt. Dei nye punkta er teke inn fordi det er plassar der det er naturleg å informere om verneområda. Denne prosessen blir starta når besøksstrategien er godkjent. Det bør prioriterast å skifte ut dei punkta som er mest slitt og der det er mest trafikk inn i verneområdet.

Nr	Namn	Eksisterande/nytt punkt	Behov ny informasjon?	Behov nytt stativ?	Prioritet	Eventuell kommentar
1	Strynfjellet vest	Nytt	Ja	Ja	1	
2	Strynfjellet øst	Nytt	Ja	Ja	1	
3	Grotli	Nytt	Ja	Nei	1	På tavle hos Statens vegvesen
4	Billingen	Nytt	Ja	Nei	1	Saman med Reinheimen NP
5	Raudalen	Nytt	Ja	Ja	3	
6	Sota	Eksisterande	Ja	Ja	1	Sjå vurdering pkt. 2.5
7	Dønfoss	Eksisterande	Ja	Ja	1	Sjå vurdering pkt. 2.5
8	Tundradalen	Nytt	Ja	Ja	3	
9	Bismo	Nytt	Ja	Ja	2	I sentrum.
10	Lundadalen	Eksisterande	Ja	Nei	2	
11	Lomseggen/Lom sentrum	Nytt?	Ja	Ja	1	
12	Jotunheimen fjellstue	Nytt	Ja	Ja	2	
13	Vassenden	Eksisterande	Ja	Nei	2	
14	Dumdal	Nytt	Ja	Ja	1	Blir sett opp i 2021.
15	Krossbu	Nytt	Ja	Ja	2	Ev. saman med Jotunheimen NP?
16	Sognefjellshytta	Nytt	Ja	Ja	2	Ev. saman med Jotunheimen NP?
17	Nordstedalseter	Eksisterande	Ja	Ja	1	
18	Skjolden sentrum	Eksisterande	Ja	Ja	1	Sjå vurdering pkt. 2.5
19	Mørkrid	Eksisterande	Ja	Ja	1	Sjå vurdering pkt. 2.5
20	Hødnevollen	Eksisterande	Ja	Ja	1	Sjå vurdering pkt. 2.5
21	Dalsdalen	Eksisterande	Nei	Nei	3	Fjerne informasjonspunkt?
22	Gaupne	Nytt	Ja	Ja	2	I sentrum saman med Jostedalsbreen og Jotunheimen
23	Vigdalen	Eksisterande	Ja	Ja	1	
24	Myri	Nytt	Ja	Ja	2	Populært vinterstartpunkt
25	Vanndalsvatnet	Eksisterande	Ja	Ja	1	
26	Fagredalen	Eksisterande/øydelagt	Ja	Ja	1	Tidlegare tavle øydelagt
27	Viva	Eksisterande	Ja	Ja	2	

28	Styggevatnet	Eksisterande	Ja	Ja	2	Saman med Jostedalsbreen
----	--------------	--------------	----	----	---	--------------------------

Figur 18: Oversikt over status på alle eksisterande informasjonspunkt og forslag til nye informasjonspunkt rundt Breheimen nasjonalpark.

2.4.4.3 Innfallsportar

Innfallsportane er eit av dei viktigaste treffpunktene der forvaltninga kan formidle viktig informasjon til dei besøkande, anten dei berre er på gjennomreise eller planlegg turar inn i verneområda. Undersøkingar viser at bere eit avgrensa tall som besøker innfallsportane har tid, interesse eller moglegheit til å gå inn i parken for å utøve tradisjonelt norsk friluftsliv. Dei fleste nøyer seg med å sjå inn i området eller rusle ein kort tur i nærområdet. Å legge til rette for gode opplevingar ved ein innfallsport er derfor viktig både for den besøkande, for forvaltninga og for lokalsamfunna rundt verneområda. Eit besøk til ein innfallsport skal gje ei totaloppleveling av å vera velkommen, gje påfyll av kunnskap og historier, samt ein smak av nasjonalparken.

Begrepet innfallsport blir brukt om summen av utandørs tilrettelegging som møter og kanaliserer besøkande fram til ei oppleveling av heile eller delar av verneområdet. Ein innfallsport kan innehalde eit eller fleire tilretteleggingstiltak i regi av forvaltningsmyndigheita. Gode innfallsportar styrkar vernet, fremmer friluftsliv og kan vera haldningsskapande. Dei kan også styre ferdsel vekk frå sårbare områder og gje den besøkande naturoppleveling og naturglede.

I brukarundersøkinga frå 2016 vart det plukka ut 12 av dei viktigaste innfallsportane til Breheimen nasjonalpark. I tillegg til desse er det fleire mindre innfallsportar som leder folk inn i verneområdet. Det føreligg ikkje ferdselsteljingar på alle desse innfallsportane men ein veit stort sett av erfaring kven som er mest nytta av turistar og fastbuande. Innfallsportane til Breheimen er i stor grad samanfallande med kartet over informasjonspunkta i pkt. 2.4.5.2.

2.4.4.4 Nettside

Pr. nå har ikkje Breheimen ei eiga nettside som er retta mot dei besøkande. Det er i stor grad andre aktørar som informerer om Breheimen utan at forvaltninga har kontroll på kva som blir formidla. I kjølvatnet av besøksstrategien blir det derfor etablert ei besøksretta side som blir publisert under portalen <https://www.norgesnasjonalparker.no/> Sjå pkt. 4.5.2. i kommunikasjonsplanen for meir informasjon.

Nasjonalparkstyret har derimot ei eiga nettside som er vinkla meir mot forvaltninga av verneområda. <https://www.nasjonalparkstyre.no/Breheimen>

2.4.4.5 Informasjonssentera

Det er to senter som er autoriser besøkssenter for Breheimen nasjonalpark.

- **Norsk Fjellsenter** ligg i nasjonalparklandsbyen Lom og er autorisert besøkssenter for Jotunheimen, Breheimen og Reinheimen nasjonalparkar.

- **Breheimsenteret** ligg i Jostedalen i Luster og er autorisert besøkssenter for Jostedalsbreen og Breheimen nasjonalparkar.

Besøkssenter nasjonalpark formidlar informasjon om nasjonalparkar og andre verna områder nasjonalt og internasjonalt. Senterane skal stimulere til bruk av naturen og nasjonalparkane, og til friluftsliv generelt. Både senterane har betydeleg informasjon og utstillingar om Breheimen nasjonalpark.t

2.5 Samanstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

I Breheimen nasjonalpark og tilliggjande verneområde er det eit godt kunnskapsgrunnlag både når det gjeld verneverdiane og brukarane av nasjonalparken. Bl.a. har brukarundersøkinga gjeve ny kunnskap om kven brukarane er og kva for inntrykk dei har av Breheimen pr. i dag. Det totale kunnskapsgrunnlaget gjev godt grunnlag for å styre bruken av nasjonalparken til det beste for verneverdiane og at ein samtidig kan gje dei besøkande ein god oppleveling.

Sikring av verneverdiar krev ein tankegang som strekkjer seg minst 200 år fram i tid. Ein må derfor ikkje stille seg i ein slik situasjon at grunnlaget for verneverdiane på sikt blir forringa. Forvaltninga av området skal skje etter ein hovudregel om at brukarinteressene skal tilpassast verneverdiane og ikkje omvendt.

Villreinens leveområde

Villreinens leveområde er eit av dei viktigaste formåla med vernet av Breheimen nasjonalpark. Villrein er ein art som er sårbar for ferdsel. Den har også krav til store beiteareal sumar og vinter, uforstyrra kalvingsområde, frie trekkvegar og tilgang på «reserve områder». Det er derfor viktig å ikkje gjøre endringar på strukturen som er i dag med tanke på folks ferdelsmønster og ferdelsintensitet. I denne samanhengen er det også viktig å merkje seg at mange av dei dalføra som ledar inn i Breheimen også har ulike lokalitetar for rovfugl som er sårbar for auka ferdsel.

Om ein samanliknar Breheimen med andre nasjonalparkar som har villrein, er oppfatninga at det generelt sett er lite trafikk i Breheimen. Derimot er potensialet for auka besøk i Breheimen stort, bl.a. fordi det er fleire store «turistmotorar» tett på, eksempelvis Jotunheimen og Jostedalsbreen. I mange sine augo er Breheimen «uoppdaga» og meir fokus på Breheimen som turmål kan fort endre dette, bl.a. med dagens tilgang til ulike digitale plattformer.

I kunnskapsgrunnlaget blir området mellom Grotli – Breiddalen og Strynefjellet – Tystigen trekt fram som eit av dei områda med stor trafikk i store delar av året. Bakgrunnen for dette er bl.a. at området har ca. 300 hytter, ein stor reiselivsbedrift og nasjonal turistveg Gamle Strynefjellsveg. Området er bl.a. kalvingsområde for villreinen og blir også brukt som beiteområde sumar og vinter.

Det er eit mål å skjerme dei mest sårbare delane av villreinen sitt leveområde. I desse områda må alle tiltak og sti- og løypenett vurderast fortløpande med tanke på korleis det kan påverke villreinen. Eksempelvis kan det vere nødvendig å fjerne stigar eller løyper dersom det viser seg at

desse er til hinder for villreinens bruk av området. Dei besøkande må i størst mogleg grad ledast til område som toler meir bruk.

Ferdsel

Kunnskapsgrunnlaget viser at dagens brukarar av Breheimen er ute etter naturopplevingar og dei vil oppleve villmark og spektakulært landskap. Svært viktig er også det å kjenne seg fri, å oppleve fred og ro, og det å kunna gå på langtur. Dei aller fleste fylgjer stiane og ein stor del nyttar telt til overnatting. Av dei besøkande som svara på spørjeundersøkinga er det heile 84 % som svarar at Breheimen samsvarar godt med sitt «ideelle turområde». Dette viser at brukarane er godt tilfredse med det dei opplev og at forventningane til området innfriar slik det er i dag.

Dei fleste av brukarane finn informasjon på internett om Breheimen heime før turen startar, og dei opplever at det er enkelt å finne informasjon om området. Dette gjer at mange av brukarane kan «styrast» til områder som er mindre konfliktfylt når forvaltninga får oppretta eigne besøkssider for Breheimen. Ein må også vera klar over at det er andre aktørar som marknadsfører Breheimen på sine eigne nettsider og brosjyrar. Det må derfor vera eit mål å koma i dialog med desse for å luke ut marknadsføring som er uheldig for verneverdiane i Breheimen.

Det har i lang tid vore knytt usikkerheit til handteringa av lovverket rundt ferdelsen i grottene i Dumdalens. I 2020 vart det gjort ei avklaring på dette frå Miljødirektoratet og regelverket kan nå takast i bruk som tenkt. Dette vil kanskje føre til at ein får meir oversikt over den organiserte ferdelsen i grottene. Samtidig er den uorganiserte ferdelsen kanskje ei enda større bekymring når det gjeld slitasje på grottene. Det er i utgangspunktet ønskjeleg at flest mogleg «uorganiserte» deltek på organiserte opplegg. Det bør derfor ikkje leggjast opp til ei forvaltning som ledar fleire «uorganiserte personar» til dette området.

Det bør ikke vera noko mål å auke talet på besøkande i dei sentrale og dei mest sårbare delane av Breheimen, men heller legge til rette for auka besøk på nokre plassar i ytterkanten av verneområdet som kan tolke dette. Særleg landskapsvernområda skal kunne nyttast på ein berekraftig måte av reiselivet, slik at fleire kan oppleve natur- og kulturverdiane i verneområda i Breheimen. Potensiale for verdiskaping er også størst i desse områda.

Innfallsportar og informasjon

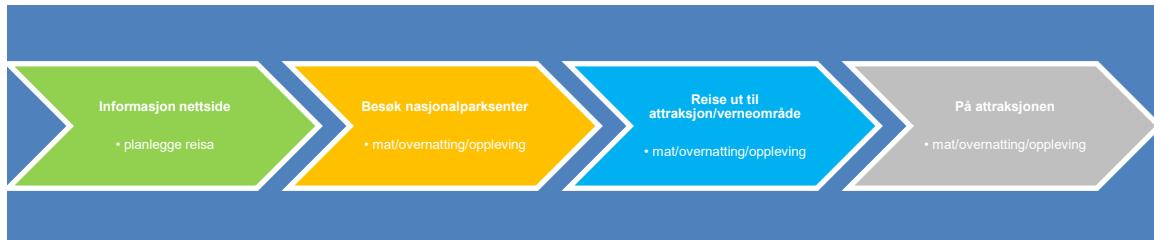
Forvaltningsmyndigheita har eit overordna ansvar for å informere om verneområda og må leggje til rette for å formidle informasjonen på ein god måte. Innfallsporten er vanlegvis forvaltninga sin viktigaste møteplass med dei besøkande. Dette gjer at innfallsporten er viktig med tanke på formidling av informasjon til brukane. I figur 18 ovanfor er innfallsportane/inninformasjonspunktata til Breheimen lista opp. Pr. i dag er det 14 informasjonspunkt ved 14 forskjellige innfallsportar til Breheimen. Det er i tillegg ein god del plassar til der det er vanleg at brukarane av Breheimen tek seg inn i området frå. Det er derfor naturleg at det kjem opp nye tavler her også for å dekke alle dei plassane dei besøkande tek seg inn i verneområdet frå. Det blir derfor lagt opp til at informasjonspunktata rundt Breheimen blir oppgradert i tråd med tabellen i figur 18 og vedlegg 1.

Når nytt kart over verneområda skal utarbeidast er det viktig at ein synleggjer berre dei innfallsportane som det er ønskjeleg at hovudmengda av dei besøkande skal bruke. I utgangspunktet betyr dette at det må fokuserast på innfallsportar som ledar ut til eit godkjent stig- eller løpenett, har god tilkomstveg med opparbeida parkering og eit turområde som ikkje er i konflikt med verneverdiane.

Mange av dei besøkande i verneområda i Breheimen får informasjonen gjennom dei etablerte nasjonalparksentra ved Breheimsenteret i Luster og Norsk Fjellsenter i Lom. Gjennom både kongeleg resolusjon og utarbeidinga av forvaltningsplanen for verneområda i Breheimen er det også peikt på at ein bør utvikle større informasjonspunkt ved sentrale innfallsportar til Breheimen nasjonalpark. Dette vart gjort tidlegare på Fjordstova i Luster og på Coop ved Dønfoss i Skjåk. På både desse plassane var det innandørs informasjon om verneområda, men på grunn av avgrensa midlar til å drifta plassane vart informasjonspunktet på Dønfoss lagt ned i 2019/2020. Informasjonspunktet på Fjordstova er framleis i drift men deler av utstillinga er ikkje i tråd med den nye merkevarestrategien.

Nasjonalparkstyret meiner at det er aktuelt å vidareutvikle desse innformasjonspunkta og innfallsportane i tråd med Miljødirektoratets nye merkevarestrategi. Med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget meiner ein pr. nå at desse kan utviklast som hovedinnfallsportar til Breheimen som blir framheva ekstra gjennom arbeidet med besøksforvaltninga. Ei eventuell satsing her må likevel gjerast med omsyn til verneverdiane, og det kan vera nødvendig å gjennomføre sårbarheitskartleggingar.

Frå Norsk Fjellsenter i Lom er det etablert ei «kundereise» frå Fjellsenteret og ut til attraksjonar på Sognefjellet eller startpunkt inn til Jotunheimen nasjonalpark. Reisa går mellom Breheimen nasjonalpark på nordsida av Sognefjellsvegen og Jotunheimen nasjonalpark sør for vegen. Kundereisa startar eigentleg allereie på dei nye besøksretta nettsidene til Jotunheimen nasjonalpark, der besøkande kan finne informasjon som er styrt av forvaltninga.

Figur 19: Figuren viser gangen i kundereisa frå start til slutt.

Med bakgrunn i dette er det ønskjeleg å sjå på etablering av ei liknande «kundereise», men i ein noko mindre skala, frå-til desse plassane:

- Norsk Fjellsenter (start) – Dønfoss (informasjon) – Sota (tilrettelegging).
- Breheimsenteret (start) – Skjolden (informasjon) – Hødnevollen (tilrettelegging).

Med bakgrunn i at det allereie er etablert ei kundereise frå Norsk Fjellsenter til Sognefjellshytta (Jotunheimen nasjonalpark) er det ikkje naturleg at ein prioriterer noko her i denne omgangen. Langs denne aksen er det derimot ønskjeleg å få opp informasjon om Breheimen nasjonalpark på dei etablerte informasjonspunkta som informerer om Jotunheimen nasjonalpark. Det kan også nemnast at Lomseggen er i dag tungt marknadsført frå Lom sentrum og fungerer som ein innfallsport til Breheimen frå den sida. Det må vurderast om verneområdeinformasjonen er tilstrekkeleg slik den er i dag langs denne traseen.

Sjå meir om dette i mål 2 under punkt 3.2.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltninga

Med bakgrunn i målsetjingane for arbeidet med besøksforvaltning og kunnaksgrunnlaget er det overordna målet med besøksstrategien i Breheimen å finne ein god balanse mellom å:

- 1. sikre og ivareta verneverdiane i et 200-årsperspektiv.**
- 2. gje gode opplevingar for dei besøkjande gjennom besøkssenter, innfallsportar og digitale plattformer, samt gjennom ulik tilrettelegging der dette er nødvendig og ønskjeleg.**
- 3. leggje til rette for at lokal berekraftig verdiskaping kan skje innanfor gjeldande regelverk.**

3.2 Strategiske grep

I besøksstrategien må det tas nokre grep for å nå måla som blir sett. Dette beskriv dei overordna grepa eller handlingane som må til for at ein skal lykkast med besøksforvaltninga i eit verneområde.

Strategiske grep for å nå dei ulike måla

Mål 1: Sikre og ivareta verneverdiane i et 200-årsperspektiv

- Kanalisere ferdsel til stigar og løyper som er godkjent i forvaltningsplanen og til områder som kan tolke høgt besøkstrykk.
- Bruke informasjon som eit verkemiddel for å redusere bruk av sårbare områder.
- Vurdere om stigar og løyper som er i konflikt med verneverdiane kan leggjast om eller fjernast.

Tiltak for å nå måla:

- Sikre at godkjente stigar og løyper er godt merka.
- Synleggjere på digitale plattformer dei innfallsportane som er ønskjeleg at dei besøkande bruker.
- Marknadsføre turar som forvaltninga meiner ikkje kjem i konflikt med verneverdiane.

- Sikre at det er god og oversikteleg informasjon på dei ulike informasjonspunkta. Informasjonen skal vera tilpassa nærområdet.
- Sjå på moglegheita for erstatte skiløypa gjennom Strynefjellet landskapsvernombordet med ei anna løype som ikkje er i konflikt med villreinens bruk av området.
- Lage flyttbare mindre informasjonstavler som blir sett ut i terrenget eksempelvis i områder der det er vårskiløping og kalvingsområde for villreinen.
- Sikre at det er god informasjon i Dumdalen slik at regelverket for bruken av grottane blir godt kjent.
- Overvaking og eventuelt justering av tiltak undervegs.

Mål 2: Gje gode opplevelingar for dei besøkjande gjennom informasjon og tilrettelegging

- Gje brukarane god og spissa informasjon i alle ledd (før besøk, undervegs og i verneområdet).
- Fokusere på «kundereisa» ut frå Norsk fjellsenter i Lom og Breheimssenteret i Luster.

Tiltak for å nå måla:

- Etablere nettside for dei besøkande etter mal frå Miljødirektoratet med fokus på spissa informasjon der forvaltninga er avsendar.
- Etablere ny verneområdeinformasjon på informasjonspunkta rundt Breheimen etter ny mal frå Miljødirektoratet.
- Etablere «kundereisa» Skåk. I grove trekk ser ein for seg følgande tiltak:
 - **Norsk Fjellsenter** (start) – **Dønfoss** (informasjon) – **Sota** (tilrettelegging).
 - **Norsk Fjellsenter:** Etablere informasjon saman med Norsk Fjellsenter som peikar ut til «endestasjonen» med startpunkt og attraksjon.
 - **Dønfoss:** Erstatte eksisterande utandørs informasjonspunkt ved butikken på Dønfoss med eit nytt informasjonspunkt. Informasjonspunkt skal vera i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Skjåk kommune og andre aktørar i området. Punktet bør fungere som eit blikkfang som invitere forbipasserande til å stoppe opp. Punktet skal peike vidare innover mot Sota seter som informasjons- og startpunkt.
 - **Sota seter:** Erstatte eksisterande utandørs informasjonspunkt ved Sota seter med eit nytt informasjonspunkt. Informasjonspunkt skal vera i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Skjåk kommune og andre aktørar i området. Punktet skal invitere forbipasserande til å stoppe opp og innfallsporten skal peike vidare mot DNT-stigen/løypa som går gjennom området. Det kan også vurderast å etablere ein naturstig eller liknande med utgangspunkt i informasjonspunktet. Naturstigen kan delvis gå utanfor/innanfor Mysbytta landskapsvernombordet.
 - Moment for vidare prosess på dette punktet:

- Invitere Norsk Fjellsenter, Skjåk kommune og andre lokale aktørar som eventuelt blir omfatta av tiltaka til idemyldring og synfaring. For å halde driftskostnadane låge må det satsast på enkle utandørs informasjonspunkt.
 - På bakgrunn av punktet ovanfor vurdere om det skal gjennomførast ein moglegheitsstudie av «kundereisa» mellom Fjellsenteret og Sota seter. Ei moglegheitstudie vil gje eit betre inntrykk av utforming og kva for tiltak som er nødvendig.
 - Saman med bl.a. Reinheimen-Breheimen villreinutvalg og Villreinnemnda for Reinheimen-Breheimen vurdere om det er nødvendig med ei sårbarheitskartlegging av området før eventuelle tiltak blir sett i verk.
- Etablere «kundereisa» Luster. I grove trekk ser ein for seg følgande tiltak:
 - **Breheimsenteret** (start) – **Skjolden** (informasjon) – **Hødnevollen** (tilrettelegging).
 - **Breheimsenteret:** Etablere informasjon og formidlingsopplegg saman med Breheimsenteret som peikar ut til «endestasjonen» med startpunkt og attraksjon.
 - **Skjolden:** Etablere informasjonspunkt utandørs ved Fjordstova i samsvar med merkevarestrategien. Vurdere oppgradering av eksisterande utstilling i Fjordstova med ny kunnskap og i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Luster kommune og andre aktuelle lokale aktørar. Punktet bør fungere som eit naturleg møtestad og blikkfang for folk som kjem til Skjolden hotell, Fjordstova og nærbutikken. Punktet skal peike vidare til to informasjons- og startpunkt i Mørkridsdalen.
 - **Hødnevollen:** Erstatte eksisterande utandørs informasjonspunkt med eit nytt i tråd med merkevarestrategien. Arbeidet skal gjerast i samarbeid med Luster kommune og andre lokale aktørar. Punktet skal invitere forbipasserande til å stoppe opp og innfallsparten skal peike vidare mot DNT-stien som går gjennom området. Det kan vurderast å nytte bufor veg og vårstølen Steinhaugen til natursti eller liknande med utgangspunkt i informasjonspunktet. Vidare vil det bli vurdert om det er naudsynt med andre infrastrukturtiltak kring dette punktet, som mellom anna storleik på parkeringsplass og avfallshandtering.
 - Moment for vidare prosess på dette punktet:
 - Invitere Breheimsenteret, Luster kommune og andre lokale aktørar som eventuelt blir omfatta av tiltaka til idemyldring og synfaring.
 - På bakgrunn av punktet ovanfor vurdere om det skal gjennomførast ein moglegheitsstudie av «kundereisa» mellom Breheimsenteret og Hødnevollen. Ei moglegheitstudie vil gje eit betre inntrykk av utforming og kva for tiltak som er nødvendig.
 - Avklare med grunneigar om å nytte bufor veg og vårstølen Steinhaugen som nytte området som formidlingsarena, samt å kunne nytte eksisterande stølshus i formidlinga.

- Avklare drift og ansvar for utstillinga på Fjordstova.
- «Kundereisa» Lom:
 - Har allereie ei etablert kundereise frå Norsk Fjellsenter til Sognefjellshytta (Jotunheimen nasjonalpark). Langs denne aksen er det ønskjeleg med informasjon om Breheimen nasjonalpark på dei etablerte informasjonspunktta.

Mål 3: Leggje til rette for lokal berekraftig verdiskaping

- Arbeide for å få eit tettare samarbeid med reiselivet og andre næringsaktørar.
- Vurdere om det kan etablerast infrastruktur som er positiv for verneverdiane og som reiselivet også kan bruke for sine besøkande, jf. mål 2.

Tiltak for å nå måla:

- Gjennomføre informasjonsmøte med jamne mellomrom der ulike tema blir teke opp.
- Etablere fysiske tiltak i utkanten av/utanfor verneområda som reiselivet kan nytte seg av, jf. mål 2.

4 Kommunikasjonsplan

4.1 Bakgrunn

Kommunikasjonsplan for verneområda i Breheimen er ein del av Besøksstrategi for verneområda i Breheimen. Målsetjinga med besøksstrategien er å ta vare på naturverdiane i verneområda samstundes som vi gjev alle besøkande ei betre naturoppleving og bidrar til auka verdiskaping lokalt.

Føremålet med kommunikasjonsplanen er å bidra til at vi når måla i besøksstrategien gjennom å leggje føringar for forvaltninga sitt kommunikasjonsarbeid. Planen skal skildre kommunikasjonsmål, målgrupper, bodskap, kanalar og ansvars- og oppgåvefordeling. Siste del av planen er ei tiltaksliste med tidsfristar.

Kommunikasjonsplanen blir eit viktig verktøy i arbeidet med å kanalisere ferdsla inn mot startpunkt og innfallsportar som toler meir besøk, og der dette ikkje forringar verneverdiar og verneføremål. Vi skal ønskje «velkommen inn» på ein inkluderande og forståeleg måte, samstundes som vi bidreg til å auke forståinga for vernet og kanaliserer besøkande til innfallsportar som toler det.

Kommunikasjonsplanen er utarbeidd av sekretariatet som eit utkast å arbeide vidare med, i samarbeid med lokalsamfunn og reiselivsorganisasjonar.

4.2 Mål for kommunikasjon

Det overordna målet med kommunikasjonsplanen er å leggje føringar for korleis vi skal kommunisere for å støtte oppunder målsetjingane i besøksstrategien og dei strategiske måla.

Vi skal kommunisere for å:

- Kanalisere ferdslle til gode og tilrettelagde innfallsportar og startpunkt.
- Synleggjere berekraftige aktivitetstilbod rundt nasjonalparken.
- Leggje til rette for naturvenleg og enkelt friluftsliv.
- Formidle kunnskap om villrein.
- Formidle kunnskap om kulturlandskap og historie.
- Formidle kunnskap om høgfjellsøkosystem og klima.
- Leggje til rette for opplevelingar knytt til geologi og vassdragsnatur.

4.3 Målgrupper

4.3.1 Lokalbefolkinga

Folket i bygder og grender kring verneområda i Breheimen kan vere både gjester, formidlarar og forvaltarar av verneområda. Det er viktig med god kommunikasjon med denne gruppa for å sikre forståing for verneverdiane og sikre at dei gode naturopplevingane vil halde fram. Dette er ei viktig målgruppe også i samband med lokal verdiskaping.

4.3.2 Turisten

Ei viktig gruppe er førstegongsbesökande som ikkje har noko spesiell kunnskap om verneområdet eller friluftsliv frå før. Vi skal framheve innfallsportar som er tilrettelagte og enkle å nå og som gjev god nasjonalparkoppleveling. Samarbeid, dialog og informasjonsflyt saman med besøkssentra er viktig.

4.3.3 Fjellvandrarar

I brukarundersøkinga til Breheimen var ein stor del av dei besökande røynde friluftsfolk med god kunnskap og som gjekk fleirdagars turar. Desse er viktig å nå med god informasjon fordi dei

brukar større delar av verneområda og oppheld seg lenger innanfor vernegrensene enn andre. Tilrettelagte startpunkt, kart og stiar er etterspurt informasjon for denne gruppa. Godt samarbeid og dialog med DNT – Oslo og Omegn blir prioritert.

4.3.4 Reiselivet

Overnatningsbedrifter, aktivitetsbedrifter og andre reiselivsbedrifter som har aktivitet i og rundt nasjonalparken har mest direkte kontakt med gjestene og dermed høve til å formidle verneverdiane for områda. Godt samarbeid og god informasjonsflyt mellom forvaltning og reiselivet i regionen vil bli høgt prioritert.

4.4 Bodskap

Bodskapen som vert kommunisert skal støtte opp om besøksstrategien. Det er vårt ansvar å produsere god og lettfatteleg informasjon som bidreg til å kanalisere alle besøkande til gode nasjonalparkopplevelingar utanom dei mest sårbare områda, og samstundes auke forståinga for vernet. Dette vil vi gjere ved å:

- Løfte fram besøkspunkt i randsona som toler stort besøk, er godt tilrettelagt med informasjon og som gjev ei god nasjonalparkoppleveling
- Løfte fram opplevelingar i landskapsverneområda med seterdalar
- Løfte fram nasjonalparksentra som naturlege besøkspunkt for alle som ønskjer å vite meir om verneområda
- Marknadsføre nasjonalparken som krevjande høgfjellsområde som passar for folk med erfaring, då det er lite tilrettelegging
- Syne fram historier om tradisjonell bruk og ferdsel som stølsdrift, beitebruk, skjøtsel og tradisjonelt friluftsliv
- Syne fram berekraftige og naturbaserte aktivitetstilbod i og rundt nasjonalparken
- Dempe kommunikasjon av aktivitetar som kan uroe villreinstamma i Reinheimen - Breheimen

4.5 Kanalar

For å nå målgruppene med bodskapen vår må vi ta i bruk ulike kanalar og verkemiddel. Vi har valgt ein kombinasjon av tradisjonelle og moderne kanalar for å nå ut til flest mogeleg innanfor våre målgrupper. I brukarundersøkinga kom det fram at dei fleste planlegg turen i god tid før dei kjem til verneområda. Difor må god informasjon også vere tilgjengeleg i samband med planlegginga av turen til verneområdet. Bodskapen må presenterast gjennom heile kundereisa, frå planlegging til reisen er gjennomført.

4.5.1 Informasjonspunkt ved innfallsportar

Informasjonspunkta ved innfallsportane er ein viktig kanal for å fortelje om og nå ut til den besøkande om kva som er viktig å ta omsyn til i eit mindre avgrensa område. Informasjonspunkta som eksisterer i dag skal i hovudsak vidareførast. Kvart punkt vil bli vurdert om det trengs å rustast opp og alle informasjonstavler må erstattast etter ny merkevareprofil for Noregs nasjonalparkar. Informasjonen som skal formidlast må tilpassast dei ulike innfallsportane. I besøksstrategien må også omfang av tilrettelegging og rekkefølge på oppgradering prioriterast i ein tiltaksplan.

4.5.2 Besøksretta nettside

Denne skal vere besøksretta og innehalde så mykje og god informasjon at gjesten og øvrige målgrupper står att med minimalt av ubesvarte spørsmål. Den skal ønskje velkommen inn i dei mindre sårbare områda og randsona samstundes som den skal innehalde tydeleg og lettfatteleg informasjon om reglar og verneverdiar. Sida skal vere eit verktøy som alle målgruppene kan bruke og nytiggjere seg av. Det skal ikkje vere ei reiselivsside, men det skal vere mogleg å planlegge opplevinga av nasjonalparken med utgangspunkt i nettsida gjennom at vi lenker vidare til destinasjonsselskapa og dei lenker vidare til oss. Det same gjeld for besøkssentera, som vi har laga ei eiga temaside om og ønskjer å løfte fram. Vi ønskjer i størst mogeleg grad å løfte fram dei same opplevingane og aktivitetane som reiselivet gjer så lenge det ikkje strir mot vernet.

Tema for sida (dette er ikkje endeleg):

- Om nasjonalparken
- Opplevingar og aktivitetar
- Besøkssentera
- Innfallsportar
- Villrein
- Historisk bruk
- Reise og overnatting

4.5.3 Sosiale medium

Verneområda i Breheimen har valt å nytte Facebook og Instagram som sosialt medium. Kanalane skal nyttast til å produsere og dele innhald med ein god blanding av inspirasjon og informasjon. Det vil vere formålstenleg å jobbe tett med destinasjonsselskapa og andre aktuelle samarbeidspartnarar, både for å samarbeide om innhald og enkelt kunne krysspublisere.

4.5.3.1 Instagram

Instagram skal brukast til å inspirere og å kome med kort informasjon og enkle tips. Innhaldet skal vere ein kombinasjon av eigenprodusert stoff og deling av andre sitt innhald. Gode bilete i tråd med merkevara er viktig.

4.5.3.2 Facebook

Facebooksida skal ha mykje av den same funksjonen som Instagram, men skal i større grad vere ein informasjonskanal. Det er likevel viktig å finne ein god balanse mellom inspirasjon og informasjon for å halde oppe interessa til følgjarane. Også her skal innhaldet vere ein kombinasjon av eigenprodusert stoff og deling av andre sitt innhald, men med ein større del eigenprodusert stoff.

4.5.4 Destinasjonsselskapa sine kanalar

Desse kanalane er viktige informasjonskjelder for gjesten både i planleggingsfasen og medan han ein er på tur. Det er i dag stor variasjon i kor mykje informasjon dei ulike destinasjonsselskapa har om nasjonalparken. Vi skal jobbe for å løfte denne informasjonen i desse kanalane, både ved direkte å ha tett samarbeid med destinasjonsselskapa og ved at det vert naturleg å lenke frå deira sider til vår besøksretta nettside.

4.5.5 Besøkssentera

Besøkssentera er viktige formidlarar av bodskapen vår. Vi vil jobbe for å vidareutvikle det gode samarbeidet med dei to besøkssentera rundt nasjonalparken.

4.5.6 Brosjyrar

Vi skal utarbeide ein ny kartbrosyre med generell informasjon om verneområda, naturen og opplevingane i området. Brosjyren skal vere ei kjelde til informasjon og ein invitasjon til besökande.

4.5.7 Arbeid mot pressa

Vi skal ha ein god dialog med pressa, særleg lokal presse. Nutte dei mogelegheitene som byr seg, men og sjølv ta initiativ til saker for å få ut bodskapen vår.

4.5.8 Vegskilting/kartløysingar

Rett og konsekvent skilting er viktig for at gjestene skal få ei god oppleving når dei besøker oss. Vi skal ha god dialog med vegvesenet, fylkeskommunen, kommunane, kartleverandørar og andre for å bidra til at skilting og kart er korrekte.

4.5.9 Film og foto om parken

Vi skal arbeide for å ha ein oppdatert bildebaze med gode bilete og filmsnuttar frå nasjonalparken som kan nyttast på sosiale medium og i trykte medium.

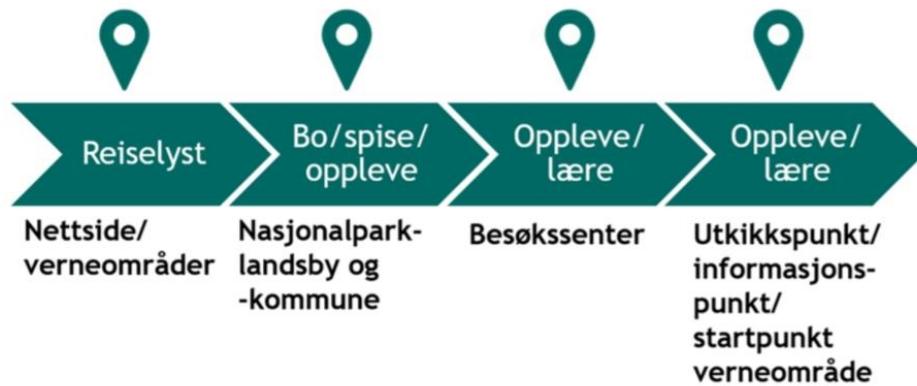
4.6 Korleis kommunisere med målgruppene

Som det kjem fram av besökundersøkinga startar turen til verneområda på internett. Det er difor viktig at dei besökande kan finne god og presis informasjon via den besøksretta nettsida som omhandlar verneområda, både kva som er lov og kva ein skal ta omsyn til. Turtips og kart er etterspurtt på nett. Dette gir høve til å kunne styre noko ferdsel.

Turen vidare er til randsona til verneområda, gjerne til overnattings-, spise- og aktivitetsbedrifter. Besøkssentra er eit viktig knutepunkt mellom forvaltning, reiseliv og dei besökande. Dialogen og bodskapen må forankrast her, då det er dei som har den direkte kontakten med dei besökande.

Ved startpunkt og informasjonspunkta skal merkevarestrategien sin visuelle profil bidra til å gi ein kvalitet på opplevinga. Det er også her ein kan vere meir spesifikk i kva opplevingar som ventar i verneområdet, og om det er noko ein skal ta ekstra omsyn til, anten det er farar eller naturverdiar.

Ei viktig gruppe er dei lokale. Dei har ofte mykje kunnskap som er interessant for både forvaltning og andre besökande, samstundes som dei er interessert i ny kunnskap. Gode prosessar og involvering er viktig for lokal forankring og stoltheit.

Figur 20

5 Tiltaksplan

Tiltaksplan besøksstrategi Breheimen nasjonalpark		
Verneområde	Beskriving	Gjenomføringsperiode
Alle	Utarbeide ny besøksretta nettside og brosjyre for verneområda i Breheimen. Marknadsføre turalternativ der forvaltinga er avsendar.	2022
Alle	Utarbeide nye informasjonsplakatar etter ny merkevare for verneområda i Breheimen.	2022 →
Alle	Starte arbeidet med å skifte ut informasjonsstativ og -plakatar i tråd med vedlegg 1.	2022 →
Alle	Gjennomføre møter og synfaring i samband med ei eventuell etablering av «kundereisa» i Skjåk kommune og Luster kommune.	2022 →
Breheimen NP, Strynefjellet LVO	Utarbeide nye informasjonsskilt til dei ulike grottene i Dumdalen og flyttbare skilt som informerer om villrein og vårskiløping.	2021 - 2022
Alle	Saman med andre utarbeide relevant «informasjonsreklame» for verneområda som kan nyttast på sosiale medium gjennom året.	2021 →
Alle	Saman med andre aktørar vurdere om sti eller løype som er i konflikt med verneverdiane kan leggjast om eller fjernast.	2022 →
Alle	Gjennomføre informasjonsmøte med reiselivet og eventuelt andre aktørar der ulike relevante tema frå forvaltninga og frå reiselivsnæringa blir teke opp.	2022 →

6 Kjelder

Artsdatabanken. 2018. Artsdatabanken. Norsk rødliste for naturtyper

Breheimen nasjonalparkstyre. 2017. Forvaltningsplan for verneområda i Breheimen

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. 2008. Vern av Breheimen – Mørkridsdalen. Konsekvensutredning kulturminner og kulturmiljø

Fylkesmannen i Oppland v/ Vorkinn, Marit. 2020. Bruk og brukere i Jotunheimen 1992-2019.

Kistefos Skogtjenester. 2018. Sårbarhetsvurdering rovfugl/våtmarksfugl 2018.

Lovdata. www.lovdata.no

Miljødirektoratet. Designmanual for Norges nasjonalparker.

Miljødirektoratet. 2015. Innfallsporter - Veileder M-417/2015.

Miljødirektoratet. 2015. Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder.

Nasjonalparkriket reiseliv. www.nasjonalparkriket.no

Norsk institutt for naturforskning. Rapport 227. 2007. Villreinen i Ottadalsområdet

Norsk institutt for naturforskning. Rapport 643. 2011. Villreinen i Ottadalen.

Norsk institutt for naturforskning. Rapport 1589. 2019. Sårbarhetsvurdering av utvalgte lokaliteter i Breheimen nasjonalpark og Mørkridsdalen landskapsvernombområde.

Norsk institutt for naturforskning Rapport 1349. 2017. Bruken og brukarane av Breheimen nasjonalpark 2016.

Oppland, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane fylkeskommuner. 2016. Regional plan for Ottadalsområdet 2016-2026.

Visit Jotunheimen. www.visitjotunheimen.no

Visit Sognefjord. www.sognefjord.no

Norges nasjonalparkar

Kontaktinformasjon Norges nasjonalparkar

Telefon: 03400/73 58 05 00 | Faks: 73 58 05 01
E-post: post@miljodir.no
Nett: www.miljodirektoratet.no
Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010, Trondheim

Vedlegg 1

Oversikt over innfallsportar til Breheimen nasjonalpark

Besøksstrategi Breheimen nasjonalpark

1. Strynefjellet vest (ca. 1095 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ingen.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Plassering er ikkje avklart med grunneigar og kommune.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen NP og Strynefjellet LVO

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

1

Vurdering:

Det er ikkje etablert informasjonspunkt her frå før. Det er ikkje plass til informasjonspunkt ved vernegrensa men ca. 500 meter lenger vest er det plass til dette. Plassering er ikkje avklart med grunneigar og kommune. Med bakgrunn i all trafikken i samband med Nasjonal Turistveg Gamle Strynefjellsvegen er det nødvendig å etablere eit informasjonspunkt her.

Bilete viser potensiell plass for informasjonspunkt ca. 500 m vest for vernegrense.

2. Strynefjellet øst (ca. 1000 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass til 20-25 bilar. Benkar og bord. Informasjonstavle om Strynefjellsvegen.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Plassering av informasjonspunkt med verneområdeinfo er ikkje avklart med grunneigar og kommune.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen NP og Strynefjellet LVO

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Det er ikkje etablert informasjonspunkt med verneområdeinfo her frå før. Statens vegvesen og Innlandet fylkeskommune har eit informasjonspunkt her om Strynefjellsvegen. Med bakgrunn i all trafikken i samband med Nasjonal Turistveg Gamle Strynefjellsvegen er det nødvendig å etablere eit informasjonspunkt her.

3. Grotli hotell (ca. 1095 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei.

Dagens infrastruktur:

Stor parkeringsplass i samband med Grotli hotell. Statens vegvesen har flere informasjonstavler her. Verneområdeforvaltninga er invitert til å levere ny informasjonsplakat etter ny merkevare når den er klar.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare.

Behov for nytt stativ:

Nei. Får bruke plass sjå Statens vegvesen.

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen NP og Strynefjellet LVO

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Det er ikke etablert informasjonspunkt her før. Med bakgrunn i all trafikken i samband med Nasjonal Turistveg Gamle Strynefjellsveg er det nødvendig å ha informasjon her.

4. Billingen (ca. 720 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Etablert informasjonspunkt for Reinheimen NP. Matservering, overnatting og parkeringsplass.

Planlagt tiltak:

Ny informasjonsplakat for Breheimen NP på felles informasjonspunkt med Reinheimen NP. Felles plakat om villrein som er satt opp i sommar.

Behov for nytt stativ:

Nei.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP og villrein.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei (berre til Reinheimen)

Prioritet:

1

Vurdering:

Felles informasjonspunkt med Reinheimen NP. Utsikt til Breheimen men ikkje eit naturleg startpunkt.

5. Raudalen (ca. 850 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ingen.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Plassering er ikke avklart med grunneigar og kommune.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen NP

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

3

Vurdering:

Det er ikke etablert informasjonspunkt her før. Det er avgrensa med trafikk inn her med det er vurdert at det er behov for informasjon om verneområdet her også.

6. Sota (ca. 740 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Etablert informasjonspunkt for Breheimen NP. Matservering, overnatting og parkeringsplass.

Planlagt tiltak:

Ny informasjonsplakat for Breheimen NP. Sjå punkt 2.5 og 3.2 i besøksstrategien for utvida satsing på dette punktet.

Behov for nytt stativ:

Ja.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP, Mysubytta LVO og villrein.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Eksisterande innformasjonspunkt/startpunkt i samband med DNT-hytta Sota seter. Sjå punkt 2.5 og 3.2 i besøksstrategien for utvida satsing på dette punktet.

7. Dønfoss (ca. 440 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Etablert informasjonspunkt for Breheimen NP. Butikk og parkeringsplass.

Planlagt tiltak:

Ny informasjonsplakat for Breheimen NP. Sjå punkt 2.5 og 3.2 i besøksstrategien for utvida satsing på dette punktet.

Behov for nytt stativ:

Ja/Nei.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP og villrein.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

1

Vurdering:

Eksisterande innformasjonspunkt/startpunkt i samband med Coop sin matbutikk på Dønfoss. Sjå punkt 2.5 og 3.2 i besøksstrategien for utvida satsing på dette punktet.

8. Tundradalen (ca. 900 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ingen.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Plassering er ikke avklart med grunneigar og kommune.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen NP

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

3

Vurdering:

Det er ikke etablert informasjonspunkt her før. Det er avgrensa med trafikk inn her men det er vurdert at det er behov for informasjon om verneområdet her også.

9. Bismo (ca. 400 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ingen informasjon. Matservering, overnatting og parkeringsplass.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt for Breheimen NP.

Behov for nytt stativ:

Ja.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

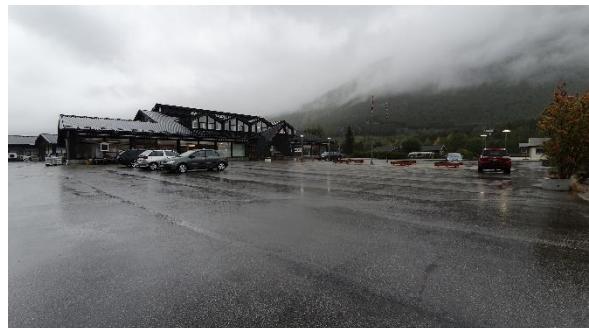
Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Det er ikkje etablert informasjonspunkt her i sentrum frå før. Det er ønskjeleg å etablere eit informasjonspunkt her, eventuelt saman med Reinheimen NP.

10. Lundadalen (ca. 765 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Eksisterande informasjonspunkt. Parkeringsplass til 8-10 biler.

Planlagt tiltak:

Nye plakatar med verneområdeinformasjon om Breheimen NP.

Behov for nytt stativ:

Nei.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Etablert informasjonspunkt med liten parkeringsplass. Berre nødvendig å skifte ut plakatane med nye plakatar som er i tråd med merkevara.

11. Lomseggen/Lom sentrum (ca. 500 / 790 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ingen informasjon.

Planlagt tiltak:

Vurderast saman med Norsk Fjellsenter

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

1

Vurdering:

Turen opp til Lomseggen er marknadsført frå Norsk Fjellsenter i Lom. Det er avgrensa informasjon om Breheimen NP undervegs på turen. Lite skilt markerer grensa på nasjonalparken. Det er derimot mykje informasjon om Breheimen NP på senteret som for mange tilreisande fungerer som startpunkt for turen. Vurderer oppsetjing av informasjon undervegs langs stigen med senteret.

12. Jotunheimen fjellstue (ca. 765 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ingen informasjon. Utsiktsplattform mot Breheimen. Parkeringsplass til minimum 30 biler.

Planlagt tiltak:

Nye plakatar med verneområdeinformasjon om Breheimen NP.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Etablert informasjonspunkt med liten parkeringsplass. Berre nødvendig å skifte ut plakatane med nye plakatar som er i tråd med merkevara.

13. Vassenden (ca. 910 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Eksisterande informasjonspunkt. Parkeringsplass til 8-10 biler.

Planlagt tiltak:

Nye plakatar med verneområdeinformasjon om Breheimen NP og Høydalen LVO.

Behov for nytt stativ:

Nei.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP og Høydalen LVO.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Etablert informasjonspunkt med liten parkeringsplass. Berre nødvendig å skifte ut plakatane med nye plakatar som er i tråd med merkevara.

14. Dumdalen (ca. 975 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei.

Dagens infrastruktur:

Eksisterande informasjonspunkt. Parkeringsplass til 8-10 biler.

Planlagt tiltak:

Nye stativ med verneområdeinformasjon og info om grottene i Dumdalen.

Behov for nytt stativ:

Ja.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP og grottene i Dumdalen.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja.

Prioritet:

1

Vurdering:

Hausten 2021 er det sett opp nye stativ med plakat om grottene i Dumdalen. Plakat med verneområdeinformasjon må opp når den er klar.

15. Krossbu (ca. 1250 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei.

Dagens infrastruktur:

Eksisterande informasjonspunkt i samband med Jotunheimen NP. Parkeringsplass til minimum 30 biler.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Plassering er ikke avklart med grunneigar og kommune.

Behov for nytt stativ:

Ja.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja.

Prioritet:

2

Vurdering:

Etablert informasjonspunkt og startpunkt for Jotunheimen NP. DNT-stig går vidare nordover gjennom Breheimen NP med utgangspunkt frå parkeringsplass.

16. Sognefjellshytta (ca. 1415 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei.

Dagens infrastruktur:

Eksisterande informasjonspunkt i samband med Jotunheimen NP og Nasjonal Turistveg Sognefjellet. Parkeringsplass til minimum 30 biler.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Plassering er ikkje avklart med grunneigar og kommune.

Behov for nytt stativ:

Ja.

Kva type informasjon:

Generell informasjon om Breheimen NP.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja.

Prioritet:

2

Vurdering:

Etablert informasjonspunkt og startpunkt for Jotunheimen NP. DNT-stig går vidare nordover gjennom Breheimen NP med utgangspunkt frå parkeringsplass. Mest aktuelt med eit eige informasjonspunkt nord for vegen ved starten på stigen.

17. Nørdstedalseter (940 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Informasjonstavle (2 stk). Denne er plassert i vegkryss 250 meter før DNY-hytta Nørdstedalseter.

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterende skilt og stativ. Vurdere behov om også å ha informasjonstavle ved DNT-hytta.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Nørdstedalseter ligg sentralt i DNT sitt sti- og hyttenettverk i Breheimen, med populære turar nord til Sota, vest til Arentzbu og aust til Sognefjellet. Anleggsvegen dit er lang, og delar seg med fleire avstikkarar kring Nørdstedalseter. Det er difor vanskeleg å nå alle som skal på tur i området med eitt punkt. Det må vurderast om det er tilstrekkeleg med eitt punkt eller om det også skal vere eit punkt på den betjente DNT-hytta. Området har mest trafikk om sommaren når anleggsvegen er open.

18. Skjolden (10 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Utstilling på Fjordstova, parkeringsplass

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare. Innfallsporten frå Skjolden til dei to startpunktta Hødnevollen og Mørkrid vil få ein eigen vurdering på tiltak som er ønska og naudsynt gjennom eit eige prosjekt. Her skal kundereisa, formidling og tilrettelegging vurderast mot verneformål (jamfør punkt 2.5 i besøksstrategien). Vurdering av utstillinga på Fjordstova.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen, Mørkridsdalen LVO, skjøtsel/kulturlandskap. Vurdere utstillinga på Fjordstova.

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

1

Vurdering:

Skjolden er eit naturleg informasjonspunkt for besökande som skal til Mørkridsdalen. Det vart laga ei utstilling på Fjordstova i samband med oppretting av vernet i 2009. Utstilling, informasjonspunkt utandørs og kanalisering mot Mørkridsdalen må sjåast i samanheng.

19. Mørkrid (85 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 15 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterande skilt og stativ. Innfallsporten frå Skjolden til dei to startpunktene Hødnevollen og Mørkrid vil få ein eigen vurdering på tiltak som er ønska og naudsynt gjennom eit eige prosjekt. Her skal kundereisa, formidling og tilrettelegging vurderast mot verneformål (jamfør punkt 2.5 i besøksstrategien).

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen, Mørkridsdalen LVO, skjøtsel/kulturlandskap

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Innfallsporten Mørkrid i Mørkridsdalen er eit populært startpunkt for turar i verneområda i Breheimen. Området har fleire stolar, beitedyr og aktiv skjøtsel av landskapet. Naturgrunnlag, skjøtsel og beitedyr har ført til at det er mange kulturavhengige naturtypar med høg verdisetting. Robuste buforvegar og store naturverdiar gjer at området er vurdert til å ha potensial for besøk og som formidlingsarena.

20. Hødnevollen (95 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 15 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterande skilt og stativ. Innfallsporten frå Skjolden til dei to startpunktene Hødnevollen og Mørkrid vil få ein eigen vurdering på tiltak som er ønska og naudsynt gjennom eit eige prosjekt. Her skal kundereisa, formidling og tilrettelegging vurderast mot verneformål (jamfør punkt 2.5 i besøksstrategien).

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen, Mørkridsdalen LVO, skjøtsel/kulturlandskap

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Innfallsporten Hødnevollen i Mørkridsdalen er eit av dei mest populære startpunktene for turar i verneområda i Breheimen. Området har mange stølar, mange beitedyr og aktiv skjøtsel av landskapet. Naturgrunnlag, skjøtsel og beitedyr har ført til at det er mange kulturavhengige naturtypar med høg verdisetting. Robuste buforvegar og store naturverdiar gjer at området er vurdert til å ha potensial for auka besøk og som formidlingsarena.

21. Dalsdalen (200 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkerings langs veg (ca 6 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Ta vekk Dalsdalen som ein innfallsport til verneområda i Breheimen. Fjerne informasjonsplakatar om verneområpda i Breheimen. Fjerne informasjonsstativ dersom andre ikkje vil nytte det.

Behov for nytt stativ:

Nei

Kva type informasjon:

Ingen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

3

Vurdering:

Dalsdalen er eit lite nytta utgangspunkt for turar i verneområda i Breheimen. Eksisterande innfallsport er knytt til sti som går frå Dalsdalen til Vigdalen, der den mest nytta ruta ligg utanfor verneområdet. Det er vurdert at den mest naturlege innfallsporten for verneområda er Vigdalen, og at det kan vere misvisande med startpunkt i Dalsdalen.

22. Gaupne (5 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Ikkje avklart plassering

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare i samarbeid med Jotunheimen og Jostedalsbreen

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Det er eit ønskje om å finne eigna stad i kommunesenteret Gaupne til informasjon om dei tre nasjonalparkane Jostedalsbreen, Jotunheimen og Breheimen i kommunen. Informasjonspunktet er planlagt knytt til eksisterande infrastruktur. Dette skal vere med å vugleie besøkande til verneområda, besøkssenter og startpunkt for besøk. Plassering må avklarast i samråd med Luster kommune og andre interessenter i området.

23. Vigdalen (670 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 15 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterende skilt og stativ

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen, Vigdalen LVO

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Bomveg og parkeringsplass ved 670 moh. Startpunkt for DNT-sti mot Vigdalsstølen og Fivla (utanfor verneområdet). Fine rundturar i stølsområda. Populært turmål sommar og vinter.

24. Myri (530 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Nei

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 20 plassar)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen, ferdsel om vinteren?

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Innfallsport til eit regionalt populært toppturområde om vinteren. Av dei mange toppturmåla er Vangsen den mest kjente. Startpunktet er i all hovudsak nytta for turar inn i verneområdet om vinteren, då ein om sommaren kan køyre lenger til dømes til Vanndalsvatnet. Difor kan det vurderast om ein skal tilpasse informasjon til ferdsel om vinteren/våren.

25. Vanndalsvatnet (1050 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 15 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterende skilt og stativ

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

1

Vurdering:

Innfallsparten ligg i enden av bomveg med parkering 1050 moh. Startpunkt for populære turar som Vangsen, Myrhyrna og Spørteggbu om sommaren. Området er mykje nytta også om vinteren, men då er startpunktet Myri. Området er mest brukt til dagsbesøk.

26. Fagredalen (1040 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 15 plassar), informasjonstavle (2 stk) (informasjonspunkt vart øydelagt i 2020)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterende skilt og stativ

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

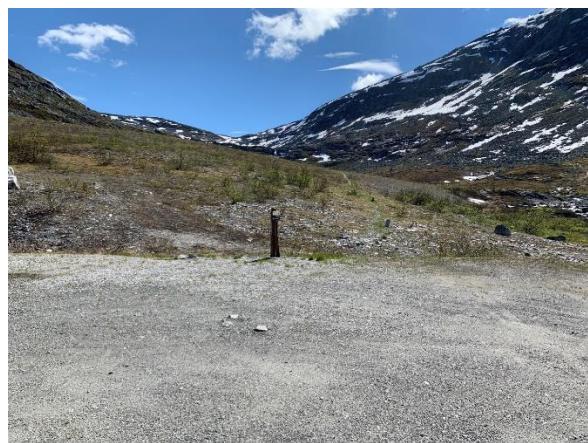
Ja

Prioritet:

1

Vurdering:

Innfallsparten ligg i enden av anleggsveg med parkering 1040 moh. Startpunkt og DNT-sti mot Holmevasshytta og Arentzbu. Vinteren 2020 vart treinstallasjonen med informasjonstavlene øydelagt. Dette er rydda vekk og berre stiskilting er på plass i dag.

27. Viva (865 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 10 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterende skilt og stativ

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Ja

Prioritet:

2

Vurdering:

Viva ligg ved vegen til Styggevatnet og er startpunkt for DNT-sti til Sprongdalshytta (ca 1,5 t gange). Dette er eit populært startpunkt for vandrarar som vil gå fleiredagarsturar i Breheimen langs DNT-stiar og -hytter. Sprongdalshytta er også lokalt nytta som turmål.

28. Styggevatnet (1150 moh.)

Eksisterande innfallsport:

Ja

Dagens infrastruktur:

Parkeringsplass (ca 25 plassar), informasjonstavle (2 stk)

Planlagt tiltak:

Nytt informasjonspunkt etter ny merkevare, fjerne eksisterande skilt og stativ.

Behov for nytt stativ:

Ja

Kva type informasjon:

Generell informasjon Breheimen

Startpunkt for merka DNT-stig/løype:

Nei

Prioritet:

2

Vurdering:

Planlagt som eit felles informasjonspunkt med Jostedalsbreen nasjonalpark. Oppdemte Styggevatnet er enden av vegen i Jostedalen, med Jostedalsbreen på vestsida og Breheimen på austsida.

Styggevatnet er hovudkjelda for Jostedalskraftverket, og ligg like ved vernegrensa. Dette er også utgangspunktet for firmaet Icetroll og deira turar med padling og brevandring på Styggevatnet og Austdalsbreen.

Ikkje ein del av stinettet til DNT, men populært startpunkt for tur til Styggevasshytta, Handspiki og til Mysubytta.

God parkering under demninga til Styggevatnet. Mange besökande som kjem til innfallsport, men moderat med folk som går tur. Blitt meir populært som utgangspunkt for toppturar på ski sein om våren/sommar.

ST 22/21 Delegerte vedtak /

DS 27/21 Delegert vedtak - Breheimen NP m.fl. - 2021 - Bruk av drone i samband med prosjekt for å redusere eit mogleg tap av beitedyr i områda rundt Breheimen - Skjåk beite- og sankelag v/ Kari Hånsnar 2021/6112

DS 28/21 Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - Motorferdsel med helikopter for transport av materialer til bru - 2021 - DNT Oslo og Omegn v/ Tor Martin Stenseng 2021/4605

DS 29/21 Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - Motorferdsel - 2021 - 2024 - Registrering av villrein med helikopter, drone eller småfly - Reinheimen-Breheimen Villreinutvalg v/ Knut Granum 2019/12393

DS 30/21 Delegert vedtak - Breheimen NP - Dispensasjon - 2021 - 2023 - Innsamling av brearkeologiske funn, etablering av teltleir, bruk av drone til registrering og bruk av hest eller helikopter til transport av feltutstyr - Innlandet Fylkeskommune 2019/14350

DS 31/21 Delegert vedtak - Breheimen NP - snødekt mark - transport til hytte ved Lundadalsvatnet - Nils Bjarne Lund 2021/3689

ST 23/21 Eventuelt /